

JOHANNES

Inleiding

Een inleiding op het Evangelie van Johannes: auteurschap, datering en betrouwbaarheid.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/johannes/inleiding

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Introductie en de synoptische evangeliën	5 min	5
2	Judea, Galilea en Samaria: de geografie	4 min	7
3	De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan	2 min	8
4	Johannes' focus op Judea en kritiek van sceptici	4 min	10
5	Het belang van apostolisch gezag als auteur	2 min	12
6	Johannes, zoon van Zebedeüs: zijn achtergrond	3 min	13
7	Bewijs uit het boek zelf voor Johannes als auteur	3 min	14
8	De theorie dat Lazarus de geliefde discipel was	2 min	15
9	De geliefde discipel als auteur van het boek	2 min	16
10	De geliefde discipel: één van de twaalf	3 min	18
11	De band tussen Johannes en Petrus	2 min	19
12	Johannes als auteur van de Johannesbrieven	3 min	21
13	Johannes als auteur van Openbaring	3 min	22
14	Gedeelde termen in Openbaring en Johannes	2 min	24

15	Traditionele datering van het Evangelie	4 min	25
16	Werd Openbaring vóór het Evangelie geschreven?	2 min	27
17	Bethesda en de betrouwbaarheid van herinneringen	4 min	28
18	Vroege datering en betrouwbare evangeliën	4 min	29
19	Karaktertekening als bewijs van authenticiteit	3 min	31
20	Ooggetuigendetails in het Evangelie	3 min	32
21	Geografisch bewijs voor vroege datering	4 min	33
22	Tegenargument: Johannes' gebrek aan scholing	3 min	35
23	Kende Johannes Jeruzalem en de hogepriester?	3 min	37
24	Zou Johannes zich 'geliefde discipel' noemen?	2 min	38
25	Inhoudelijke verschillen met de synoptici	4 min	39
26	Johannes als aanvulling op de synoptici	3 min	41
27	Jezus' vroege bediening en onderwijsstijl	4 min	42
28	Mattheüs 11:27: een Johanneïsche uitspraak	2 min	44
29	Zeven wonderen en zeven 'Ik ben'-uitspraken	2 min	45
30	Wonderen corresponderend met Ik ben-uitspraken	2 min	46

31	Van Kana tot de opwekking van Lazarus	3 min	47
32	Doel van het Evangelie: Johannes 20:30-31	2 min	49
	Om verder te lezen		50

1

Introductie en de synoptische evangeliën

We gaan beginnen met de studie van het Evangelie van Johannes, dat voor veel christenen hun favoriete evangelie is. Ik weet zeker dat velen van jullie zouden zeggen dat het jouw favoriete evangelie is. Ik hou van het Evangelie van Johannes, maar ik ben niet zoals sommigen die het aanraden als het eerste evangelie dat een nieuwe gelovige zou moeten lezen. Dit is iets heel gebruikelijks: wanneer mensen nieuwe christenen worden, zeggen de oudere christenen soms: "Oh, lees het Evangelie van Johannes." Ik denk dan: nou, dat is een interessante suggestie. Ik denk dat het Evangelie van Johannes het meest mysterieuze van de evangeliën is en het minst rechtlijnige, behalve natuurlijk in één opzicht, namelijk dat het meer dan enig ander evangelie de godheid van Christus presenteert. Ik veronderstel dat dat de reden kan zijn waarom het door velen wordt aanbevolen. Het bevat voor sommige mensen favoriete bewijsteksten voor de godheid van Christus, iets waar je in de synoptische evangeliën niet veel van vindt.

Nu moet ik eerst mijn termen definiëren. Synoptisch is een term die wordt gebruikt om de drie evangeliën te beschrijven die niet het Evangelie van Johannes zijn. Mattheüs, Marcus en Lucas zijn de synoptische evangeliën, zoals ze meestal worden genoemd. De Bijbel noemt ze niet zo; geleerden noemen ze zo, maar je kunt de term maar beter kennen, want je zult hem vaak horen als je in kringen komt waar mensen over de evangeliën praten. Synoptisch komt van twee Griekse deeltjes. Syn betekent samen, zoals in synthese en andere woorden die dat deeltje bevatten — synthetisch en synchroon en zo verder. Syn is een Grieks deeltje dat samen betekent. Het andere deel van dat woord is optisch. Nu moeten we herkennen waar het woord optisch naar verwijst — denk aan een opticien of aan een optische illusie. Optisch is een Grieks woord dat zien betekent. Dus synoptisch betekent samen zien.

Ik weet niet zeker wie die term voor deze drie evangeliën heeft bedacht, maar de reden dat hij is bedacht, is dat het duidelijk is dat wanneer je Mattheüs, Marcus en Lucas leest, je verhalen leest over het leven van Jezus die heel erg op elkaar lijken, met veel overlappende inhoud. Ik weet niet precies welk percentage, maar waarschijnlijk wel

een derde van de inhoud van Mattheüs, Marcus en Lucas staat in een of andere vorm in alle drie. En dan delen Lucas en Mattheüs ook nog veel materiaal met elkaar dat niet in Marcus staat, enzovoort. Maar als je de evangeliën gewoon doorleest vanaf het begin van het Nieuwe Testament, dan ben je tegen de tijd dat je bij Lucas komt al vertrouwd met het grootste deel van wat je leest, omdat je veel ervan al in Mattheüs en veel ervan al in Marcus hebt gelezen. En iedereen heeft opgemerkt dat er veel parallellie zit in de eerste drie evangeliën. En sommigen hebben gezegd dat ze synoptisch zijn omdat je ze bijna als één geheel kunt zien — je kunt ze vrij gemakkelijk harmoniseren tot één verhaal, tot één verhaallijn over Jezus.

Maar wanneer je bij het Evangelie van Johannes komt, is het anders. Het heeft heel weinig overlap met de andere. De andere synoptische evangeliën bevatten bijvoorbeeld veel wonderen van Jezus en veel gelijkenissen. Het Evangelie van Johannes heeft geen enkele gelijkenis en relatief maar heel weinig wonderen. In eenentwintig hoofdstukken staan er maar zeven wonderen. Zoveel wonderen vind je al in één of twee opeenvolgende hoofdstukken in Mattheüs of Lucas. Johannes legt dus andere accenten. De gesprekken in Johannes zijn veel theologischer, veel dieper. Kijk, wanneer je de synoptische evangeliën leest en het onderwijs van Jezus daar, de Bergrede en zo, dan is het grootste deel van Zijn onderwijs in heel duidelijke uitspraken en gelijkenissen en zo, min of meer gericht op de gewone man, terwijl er een goede theoloog voor nodig is om ergens wijs uit te worden van de uitspraken van Jezus in het Evangelie van Johannes, omdat het echt diepgaande stof is. Er wordt in het Evangelie van Johannes veel gesproken over Jezus Zelf, terwijl Hij in de synoptische evangeliën bijna nooit over Zichzelf spreekt. Hij spreekt in de synoptische evangeliën voortdurend over Zijn Vader. En Hij spreekt over ethiek. En Hij spreekt over de wet en over hoe rechtvaardig te leven en zo, in het onderwijs van de synoptische evangeliën. Maar in het Evangelie van Johannes is er nauwelijks ethisch onderwijs. Zijn gesprekken over de Vader gaan vooral over Zijn band met de Vader en over wat Zijn status is en wat Zijn relatie tot de Vader is — dat is in de synoptische evangeliën bijna helemaal afwezig. De nadruk ligt dus echt heel anders.

2

Judea, Galilea en Samaria: de geografie

Nog iets anders is dat het evangelie van Johannes zich vooral richt op dingen die Jezus zei en deed in Judea, het zuidelijke deel van het land Israël. In de dagen van Jezus was Israël verdeeld in drie provincies of drie gebieden, en het meest zuidelijke was Judea. Daar lag ook de hoofdstad Jeruzalem. Daar woonden de echt hooghartige Joden, in Judea. Zij waren het minst vermengd. Ze woonden dicht bij de tempel. Ze woonden in het deel van het land waar de stam Juda had gewoond. Deze stam was, samen met de kleine stam Benjamin, trouw gebleven aan David toen het koninkrijk uiteenviel in de dagen van Rehabeam. De noordelijke stammen waren afgedwaald en afvallig geworden, en uiteindelijk waren ze opgeslokt door Assyrië. Maar de Joden van Judea waren voor het grootste deel bewaard gebleven door de Babylonische ballingschap en de terugkeer heen. En dus waren de mensen die in Judea woonden meestal Joods, zoals je zou verwachten. Maar je zou verwachten dat dat ook gold voor de rest van het land, maar dat was niet zo. Het meest noordelijke deel van het land was Galilea, en daar woonden meer heidenen dan Joden. Sterker nog, in de Schrift wordt het op een gegeven moment Galilea van de heidenen genoemd. Jesaja hoofdstuk 9 noemt het inderdaad Galilea van de heidenen, in een profetie over de bediening van Jezus, die volgens mij wordt aangehaald in het vierde hoofdstuk van Mattheüs. Galilea was dus het meest noordelijke district, Judea het meest zuidelijke, en daartussenin lag een district dat Samaria heette. En Samaria was een soort tussengebied, noch Joods noch heidens. De mensen in die streek waren meestal een mengsel van Jood en heiden. Hun voorouders waren namelijk vermengd geraakt met heidenen, nadat de Assyriërs het Noordrijk Israël hadden verwoest en er veel heidenen hadden ingevoerd om het land opnieuw te bevolken. En de Joden die daar waren, trouwden met hen. Na vele eeuwen was de bevolking dus nauwelijks nog Joods. Het was grotendeels heidens vermengd met Joods. Ze hadden daar zelfs een soort mengreligie. De Samaritanen waren niet alleen etnisch een mengvorm van Jood en heiden, ze waren ook religieus een soort mengvorm. Ze behielden veel van de kenmerken van de Joodse religie, maar niet allemaal. Sterker nog, ze hadden zelfs een alternatieve plaats van aanbidding, want de Joden aanbaden in Judea, in de tempel in Jeruzalem. En de Samaritanen hadden hun eigen aanbiddingsplaats op de berg Gerizim, een alternatief, zelfs een rivaliserende plaats van aanbidding ten opzichte van de Joden. Er was grote vijandschap tussen de

Samaritanen en de Joden. En zoals je je kunt voorstellen, woonde het merendeel van de Joodse bevolking in Judea. En het grootste deel van de rest, voor zover die zich in Palestina bevond, woonde in Galilea, met Samaria daartussenin. De gemiddelde Jood die van het ene gebied naar het andere reisde, trok niet door Samaria heen. Ze gingen eromheen. Ze verlieten het land helemaal en reisden zuidwaarts van Galilea naar Judea, en gingen dan weer de Jordaan over naar Judea, of andersom. De Joden wilden geen enkel contact hebben met Samaritanen. Ze geloofden dat ze onrein waren, omdat ze zo vermengd waren, zo'n mengvolk, zo versmolten in hun religie met het heidendom. En syncretisme is een echt woord. Syncretisme is niet hetzelfde als synchronisme. Syncretisme is het mengen van meer dan één religie tot een hybride vorm. Dat noem je syncretisme. En dus werden de Samaritanen om die reden door de Joden als versmolten en verafschuwd beschouwd.

Galilea werd door de Joden van Jeruzalem niet erg hoog aangeslagen. Ze waren, zoals ik al zei, behoorlijk hooghartig. Ze zeiden dan dingen als: kan er iets goeds komen uit Nazareth, of noemden een andere Galilese stad. Of, als ze elkaar echt wilden beledigen, zeiden de Joden in Judea: wat ben jij, een Galileeër? Want de Galileeërs woonden in dat verontreinigde gebied in het noorden, waar meer heidenen dan Joden woonden. Maar in het middelste gedeelte, Samaria, was het nog erger, want daar was iedereen door elkaar getrouwd en vermengd. En dus werden ze echt gezien als mensen die hun afkomst en hun religie en dergelijke hadden verraden. Daarom haatten ze de Samaritanen.

3

De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan

Daarom koos Jezus een Samaritaan als voorbeeld in het bekende verhaal dat we de barmhartige Samaritaan noemen. Hij probeerde de vijandschap aan te tonen tussen de twee mannen in de gelijkenis: degene die onder de rovers was gevallen en degene die hem hielp. Je herinnert je misschien de context daarvan in Lucas, dat Jezus werd gevraagd wat het grote gebod was. Hij zei:

Hij antwoordde en zei: U zult de Heere, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel, met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.

LUCAS 10:27

En de schriftgeleerde zei:

Maar hij wilde zichzelf rechtvaardigen en zei tegen Jezus: Wie is mijn naaste?

LUCAS 10:29

En Jezus vertelde het verhaal van de Joodse man die onder de rovers viel, en het was een Samaritaanse man die hem hielp. Dat zou een nogal schokkende daad van vriendelijkheid zijn geweest, gezien de vijandschap tussen die twee groepen. Aan het einde van de gelijkenis zei Jezus namelijk:

Wie van deze drie denkt u dat de naaste geweest is van hem die in handen van de rovers gevallen was?

LUCAS 10:36

Het antwoord was de Samaritaan, maar de schriftgeleerde kon het niet eens over zijn lippen krijgen. Hij zei alleen maar:

En hij zei: Degene die hem barmhartigheid bewezen heeft. Jezus zei tegen hem: Ga heen en doet u evenzo.

LUCAS 10:37

Hij zei niet eens het woord Samaritaan. Ze wilden helemaal niets zeggen wat de Samaritanen ook maar enigszins verhief. Ze haatten hen.

Dat is belangrijk, want in het evangelie van Johannes zien we Jezus daadwerkelijk bediening verrichten in Samaria, zonder dat Hij iets van dat vooroordeel toont dat de Joden hadden. Hoewel later in het evangelie van Johannes sommige van Zijn tegenstanders zeggen:

De Joden dan antwoordden en zeiden tegen Hem: Zeggen wij niet terecht dat U een Samaritaan bent en door een demon bezeten bent?

JOHANNES 8:48

Misschien dachten ze echt dat Hij een demon had, maar ze wisten dat Hij niet echt een Samaritaan was. Dat was gewoon een belediging. Dat was gewoon een pure belediging: jij bent een Samaritaan.

4

Johannes' focus op Judea en kritiek van sceptici

We hebben dus deze geografie: Jezus kwam uit Galilea, en de synoptische evangeliën beschrijven Zijn bediening voornamelijk in Galilea, op een paar uitzonderingen na. In de synoptische evangeliën lezen we wel dat Hij af en toe een reis naar Jeruzalem maakte voor een feest zoals het Pascha. Maar in Johannes wordt heel weinig activiteit van Jezus in Galilea genoemd, en bijna alles speelt zich af in Judea. Er is een beetje — de bruiloft te Kana was in Galilea, en de spijziging van de vijfduizend was in Galilea — maar voor het grootste deel negeert Johannes Galilea en richt hij zich op de bediening in Judea.

We kunnen dus zien dat de verschillen tussen het Evangelie van Johannes en de synoptische evangeliën heel diepgaand zijn. Zo diepgaand zelfs dat sceptici weleens hebben gezegd: nou, we kunnen het Evangelie van Johannes eigenlijk niet vertrouwen als een historisch document, omdat het zo anders is. Als deze sceptici nu werkelijk eerlijk waren, geloven ze ook niet in de synoptische evangeliën. Anders dan wat dan? Ik bedoel, ze doen alsof ze de synoptische evangeliën vertrouwen en ze gaan Johannes verwerpen op grond van het feit dat het er niet genoeg op lijkt. Maar wanneer ze het dan over de synoptische evangeliën hebben, hebben ze daar ook hun kritiek op. Dus in de meeste gevallen zijn het gewoon een stelletje huichelaars. Ik zou niet moeten zeggen dat het een stelletje huichelaars is, maar ze zijn niet altijd consistent. Laten we het zo zeggen. Maar het punt is dat er een enorm verschil is tussen het beeld van Jezus in de synoptische evangeliën en het beeld van Jezus in het Evangelie van Johannes.

Dat heeft voor sommige mensen problemen veroorzaakt. Voor mij veroorzaakt het geen problemen, en ik zal je later in deze lezing de redenen geven waarom ik geen probleem zie in al die verschillen. Maar het punt is dat de verschillen er zijn, en daarom wordt Johannes apart behandeld, anders dan de synoptische evangeliën. Het is niet een van de synoptische evangeliën. Je kunt Johannes niet zomaar gemakkelijk samenvoegen in een harmonie. Je kunt het doen, maar het is niet zo eenvoudig. Er is veel meer nadenken voor nodig, veel meer vindingrijkheid, om te zien hoe de verhalen in Johannes chronologisch daadwerkelijk passen bij de verhalen in de andere evangeliën.

Mattheüs, Marcus en Lucas zijn dus de synoptische evangeliën. En dan Johannes — soms noemen geleerden het gewoon het Vierde Evangelie, omdat ze zich niet willen vastleggen op Johannes als de auteur. Dat is iets typerends voor liberale wetenschap. En ik wil liberalen niet zomaar zwartmaken, want sommigen van hen zijn waarschijnlijk oprecht en hebben hun vooroordelen overgenomen uit hun opleiding. Maar ze hebben wel onredelijke vooroordelen. Je zult merken dat liberale wetenschap bijna altijd het ergste aanneemt over de integriteit van elk Bijbelboek. Als het kan, zullen ze het traditionele auteurschap ervan in twijfel trekken. Als het kan, zullen ze het laat dateren. Dat wil zeggen, ze plaatsen het schrijven ervan veel later dan de traditionele datum, om — natuurlijk — het schrijven ervan op afstand te plaatsen van de werkelijke gebeurtenissen, en om vragen op te roepen over de vraag of het verhaal wel echt ongewijzigd is overgeleverd.

De gangbare opvatting van de meeste liberalen is dat het Evangelie van Johannes historisch niet bruikbaar is om iets te reconstrueren over het leven van Jezus. Dat komt door de verschillende soorten redevoeringen erin, de andere informatie, en, zeggen ze, een ander beeld van Jezus dan in de synoptische evangeliën. Ze zeggen dat wat we in Johannes eigenlijk hebben, niet zozeer een historisch beeld van Jezus is als wel een theologische interpretatie. De toespraken die Jezus in de mond worden gelegd, zijn volgens hen niet echt dingen die Hij heeft gezegd, maar dingen die de kerk — misschien in de tweede eeuw — over Hem was gaan geloven. En bij het schrijven van dit evangelie hebben ze dit soort beweringen in Zijn mond gelegd, die Hij in werkelijkheid nooit zou hebben gedaan en die je Hem in de synoptische evangeliën nooit ziet doen. Dus proberen ze twijfel te zaaien over de vraag of er in het Evangelie van Johannes iets werkelijk historisch betrouwbaars is.

5

Het belang van apostolisch gezag als auteur

Mijn verlangen in deze lezing is nu om je redenen te geven om te geloven in de betrouwbaarheid van het evangelie en in het gezag ervan als een product van apostolisch gezag. Daarom wil ik samen met jou kijken naar wat we de traditionele opvatting zouden kunnen noemen over de datum, het auteurschap en de betrouwbaarheid van het Evangelie van Johannes. Daarna ga ik je vertrouwd maken met wat de liberalen zeggen, want je zult ze vaker tegenkomen dan niet — tenzij je nooit in kringen verkeert waar mensen kundig over de Bijbel spreken. Helaas, als je dat wel doet, zul je daar meer liberalen aantreffen dan wenselijk is. En ik zal je laten weten wat ze precies zeggen, waarom ze het zeggen, en waarom ze naar mijn mening ongelijk hebben.

Oké, laten we het eerst hebben over de traditionele opvatting over Johannes. Laten we het eerst over het auteurschap hebben. Een van de belangrijkste dingen om bij elk Nieuwtestamentisch boek te overwegen, is of de auteur ervan bij ons bekend is en of die auteur gezaghebbend is. Het is bijzonder behulpzaam als de auteur een apostel is, want Jezus heeft de apostelen aangesteld als Zijn officiële vertegenwoordigers en woordvoerders. Wat zij ook zeggen, het is door Jezus geautoriseerd. En daarom, als we een verslag hebben van iets dat uit de mond of de pen van een apostel komt, dan hebben we het best mogelijke.

Nu, de enige manier waarop het beter zou kunnen zijn, is als Jezus Zelf het geschreven had. Maar Jezus heeft, voor zover wij weten, geen boeken geschreven. Sterker nog, er staat in de Bijbel zelfs niets dat ons vertelt dat Hij kon schrijven, behalve dat Hij dat één keer deed, toen Hij in het stof van de tempelvloer schreef. Maar zelfs toen wordt ons niet verteld wat Hij schreef, wat interessant is, want je zou denken dat het gebrek aan geschreven materiaal van de hand van Jezus alles wat Hij schreef bijzonder heilig en bewaarwaardig zou maken. Maar de enige keer dat Hij iets schreef, gebeurde dat niet eens in een blijvend medium, en degenen die erbij waren en het zagen, hebben niet vastgelegd wat Hij schreef. Heel frustrerend. Maar we hebben geen geschreven verslagen van Jezus. Het beste waarop we kunnen hopen, zijn geschriften die het apostolische stempel dragen.

6

Johannes, zoon van Zebedeüs: zijn achtergrond

De vroege kerk geloofde dat Johannes de apostel was — de zoon van Zebedeüs, broer van Jakobus, een van de zogenaamde zonen van de donder, zoals Jezus hen noemde. Boanerges is het Griekse woord dat Jezus voor hen gebruikte. Of misschien is dat Aramees, nu ik erover nadenk. Maar het punt is dat Hij dit woord Boanerges gebruikte, wat zonen van de donder betekent, voor deze twee jongens. Zij behoorden tot de eerste discipelen van wie we weten dat Hij hen riep. Ze waren niet de allereerste, maar ze waren twee van de vier vissers die Jezus riep, samen met Petrus en Andreas. Dus Jakobus en Johannes, zonen van Zebedeüs, twee vissers, vroege discipelen. En toen Jezus vervolgens uit de grotere groep discipelen koos, koos Hij twaalf om apostelen te noemen. Zij werden uit die groep geselecteerd. En zelfs onder de apostelen waren Jakobus, Johannes en Petrus het meest bevoorrecht. Er zijn veel verhalen over Jezus die alleen met Zijn discipelen ergens naartoe ging, weg van de menigten, zodat Hij tijd alleen met Zijn discipelen kon doorbrengen, hen apart kon onderwijzen, enzovoort. Maar er zijn een paar keren dat Jezus een aantal van de apostelen meenam en de anderen achterliet. En deze paar die Hij bij die gelegenheden meenam, worden door sommigen de binnenste kring genoemd, omdat het altijd dezelfde drie waren: Petrus, Jakobus en Johannes. Toen Jezus de berg der verheerlijking opging, nam Hij Petrus, Jakobus en Johannes mee. De andere negen apostelen moesten aan de voet van de berg blijven en gewoon wachten tot zij terugkwamen om te vertellen wat er was gebeurd. Toen Jezus het huis van Jäirus binnenging om zijn dochter uit de dood op te wekken, liet Hij negen van de apostelen buiten en nam Hij Petrus, Jakobus en Johannes mee de kamer in. Niemand anders mocht de kamer in, behalve de ouders van het meisje. En toen, in de hof van Getsemane, toen Jezus daar ging bidden, liet Hij negen van de apostelen bij de poort achter, en Hijzelf ging met Petrus, Jakobus en Johannes naar binnen om in het binnenste van de hof te bidden. Deze drie mannen hadden veel nauwere toegang tot Jezus dan de andere apostelen, en zij worden in het boek Handelingen gezien als leiders onder de apostelen. Vooral Petrus en Johannes, want Jakobus, de broer van Johannes, werd al vroeg gedood. Jakobus, de broer van Johannes, was de eerste apostel die als martelaar stierf. Judas was natuurlijk eigenlijk de eerste apostel die stierf, maar hij was geen martelaar. Jakobus werd door Herodes onthoofd, in Handelingen hoofdstuk 12, en was de eerste van de apostelen die zijn

getuigenis met zijn bloed bezegelde. En dat was vrij vroeg in de geschiedenis van de kerk. Dus Petrus en Johannes bleven zeer, zeer invloedrijk als leiders van de apostelen. Op dat moment werd nog een andere Jakobus min of meer prominent, en dat was Jakobus, de broer van Jezus. Dus er waren nog steeds min of meer een Petrus, Jakobus en Johannes die de kerk leidden. En toen Paulus in Galaten hoofdstuk 2 over die drie schreef, sprak hij over degenen die bekendstonden als de pilaren van de kerk, en hij noemde Petrus, Jakobus en Johannes.

7

Bewijs uit het boek zelf voor Johannes als auteur

Johannes was duidelijk een uiterst belangrijke discipel en apostel. Als hij het Evangelie van Johannes schreef, zoals algemeen werd geloofd door de vroege kerk, dan is dat een uiterst waardevol document. Naar mijn mening is er zeer goede reden om Johannes als de auteur te zien. De reden dat we dit bewijs gaan doornemen, is natuurlijk dat liberale bijbelwetenschappers ontkennen dat Johannes de auteur was. Zij geloven niet dat een van de apostelen ook maar een van de evangeliën heeft geschreven. Zij geloven dat de evangeliën late producten zijn, geschreven na de dood van de apostelen. Zij denken dat vooral Johannes een laat product was, mogelijk geschreven in de tweede eeuw. Nu is er geen goede reden om dit te geloven, behalve de sceptische trend binnen de liberale bijbelwetenschap. De mensen die dicht bij die tijd leefden, de vroege kerkvaders in de tweede en derde eeuw, waren daar zeker veel beter van op de hoogte dan iemand die twintig eeuwen later zit te gissen. En dat is precies wat liberale geleerden proberen te doen — ze proberen alternatieve opvattingen over het auteurschap te bedenken. Het geloof dat Johannes de auteur is, is echter afkomstig van de vroegste mannen, onder wie Polycarpus, die een discipel was van de apostel Johannes. Polycarpus was in de tweede eeuw bisschop van Smyrna, en hij werd persoonlijk onderwezen door Johannes. Irenaeus was een andere belangrijke kerkvader in het midden en de latere periode van de tweede eeuw. Hij werd onderwezen door Polycarpus. Dus deze mannen stonden heel dicht bij Johannes, en hun opvattingen hierover zouden zeker meer waard zijn dan de speculaties van bepaalde liberalen die alleen maar proberen het gezag van dit document te ondermijnen.

Ik ben er dus heel sterk van overtuigd dat Johannes het geschreven heeft. Maar ik denk dat we meer nodig hebben dan alleen te zeggen dat ik overtuigd ben, want sommigen zouden kunnen zeggen dat je gewoon vasthoudt aan de traditie. Niet per se. Ik houd vast aan een traditie die gebouwd is op solide bewijs. Wat weten we uit het boek zelf over de auteur? Wie was de auteur? We weten één ding, namelijk dat het Evangelie van Johannes het enige Evangelie is dat herhaaldelijk verwijst naar een bepaalde discipel, die wordt aangeduid als de discipel die Jezus liefhad. Als je al lang christen bent, heb je waarschijnlijk gehoord dat Johannes de discipel is die Jezus liefhad. Dat is eigenlijk een vorm van cirkelredenering. We geloven dat Johannes het Evangelie van Johannes geschreven heeft, en dat hij de auteur is van het vierde Evangelie. Omdat dat Evangelie zijn eigen auteur aanduidt als de discipel die Jezus liefhad, hebben evangelischen die geen moeite hebben met de traditie gezegd dat Johannes de Geliefde Discipel is. Maar in werkelijkheid wordt Johannes' naam nergens in het boek genoemd, en er staat nergens dat Johannes de Geliefde Discipel is. Het is mijn overtuiging dat hij dat is, en ik denk dat we die conclusie heel verantwoord kunnen trekken op basis van bewijs. Maar er staat nergens in de Bijbel letterlijk dat Johannes de Geliefde Discipel is. We moeten tot dat standpunt komen door het bewijs in de tekst te overwegen.

8

De theorie dat Lazarus de geliefde discipel was

Ik zou hier ook nog willen zeggen dat ik de afgelopen jaren een theorie ben tegengekomen die stelt dat Lazarus de Geliefde Discipel was. Naar mijn mening is die theorie niet overtuigend, maar ik zal het je toch vertellen, want misschien hoor je hem ook nog eens. De Geliefde Discipel wordt vóór Johannes 13 nergens met die term aangeduid. In de eerste twaalf hoofdstukken kom je dus geen enkele verwijzing naar de Geliefde Discipel onder die naam tegen. Maar twee hoofdstukken daarvoor, in Johannes 11, hebben we het verhaal van Lazarus, Maria en Martha. Toen Lazarus ziek werd, stuurden zijn zussen een boodschap naar Jezus. In vers 3 van Johannes 11 stuurden de zussen Hem de boodschap:

Zijn zusters dan stuurden Hem de boodschap : Heere, zie, hij die U liefhebt, is ziek.

JOHANNES 11:3

Nu waren Maria, Martha en Lazarus allemaal discipelen. Maria en Martha noemden hun broer Lazarus, toen ze tegen Jezus spraken, 'hij die U liefhebt'. Dat klinkt als een geliefde discipel. Lazarus is de enige persoon in het Evangelie van wie specifiek gezegd wordt dat hij door Jezus geliefd is. Twee hoofdstukken later beginnen we verwijzingen naar de Geliefde Discipel te lezen. Op grond hiervan hebben sommigen gezegd dat Lazarus de Geliefde Discipel is.

Maar er zijn verschillende redenen om dit te betwisten. Eén ding is dat dezelfde passage die ons vertelt dat Lazarus geliefd is, ook zegt dat Maria en Martha geliefd waren, want in Johannes 11:5 staat:

Jezus nu had Martha en haar zuster en Lazarus lief.

JOHANNES 11:5

Er staat dus dat Jezus Lazarus liefhad, maar Hij had ook zijn zussen lief. Het is dus niet slechts één discipel die Jezus liefhad. Maar er is er één die wordt aangeduid als de discipel die Jezus liefhad. Ik denk echter niet dat het Lazarus is, want het blijkt dat deze discipel die Jezus liefhad, een van de twaalf was. Ik zal je zo laten zien waarom, maar kijk eerst naar Johannes 19:26-27.

9

De geliefde discipel als auteur van het boek

Jezus hangt aan het kruis. Dit is een van de verscheidene verwijzingen naar deze discipel die daar stond:

Toen nu Jezus Zijn moeder zag en de discipel die Hij liefhad, bij haar zag staan, zei Hij tegen Zijn moeder: Vrouw, zie, uw zoon. Daarna zei Hij tegen de discipel: Zie, uw moeder. En vanaf dat moment nam de discipel haar in zijn huis .

JOHANNES 19:26-27

Als je kijkt naar hoofdstuk 21, tegen het einde, vers 20, dan zegt Johannes 21:20:

En Petrus zag, toen hij zich omkeerde, de discipel volgen die Jezus liefhad, die ook tijdens het avondmaal tegen Zijn borst was gaan liggen en gezegd had: Heere, wie is het die U verraden zal?

JOHANNES 21:20

Kijk nu iets verder, waar over die discipel gesproken wordt: vers 24, Johannes 21:24:

Dit is de discipel die van deze dingen getuigt en deze dingen beschreven heeft; en wij weten dat zijn getuigenis waar is.

JOHANNES 21:24

Met andere woorden, de discipel die Jezus liefhad is de auteur van het boek, of in ieder geval het getuigenis achter het boek. Iemand anders heeft het misschien in zijn uiteindelijke vorm geschreven, iemand die misschien meer literair talent had dan de auteur, maar de discipel die Jezus liefhad is het gezag achter het boek.

De reden dat ik zei dat iemand anders het misschien in zijn uiteindelijke vorm geschreven heeft, is dat als je iets verder leest, vers 24 zegt:

Dit is de discipel die van deze dingen getuigt en deze dingen beschreven heeft; en wij weten dat zijn getuigenis waar is.

JOHANNES 21:24

Wie is 'wij'? Wel, ik denk dat veel geleerden geloven dat Johannes een oude man was toen hij deze verhalen vertelde, en dat ze werden opgeschreven door mensen in zijn gemeente die ze wilden bewaren. En dus is de uiteindelijke literaire vorm van het boek

misschien het literaire werk van mannen die schreven onder dictaat van Johannes, terwijl Johannes hun vertelde wat de verhalen waren en wat er gezegd was. En dus zeggen ze — Johannes heeft ze misschien zelf al in een eerdere versie opgeschreven. Er staat dat hij van deze dingen getuigt; hij heeft deze dingen geschreven. En wij, die na de dood van Johannes het boek bewaarden of er de laatste hand aan legden, weten dat zijn getuigenis waar is. Er is dus nog iemand anders naast deze discipel. Maar ze maken heel duidelijk dat deze discipel het gezag is achter het boek.

10

De geliefde discipel: één van de twaalf

Maar wie was deze bepaalde discipel? Was hij een van de twaalf? Ik denk dat dat aangetoond kan worden. Als je kijkt naar Johannes 13:23 — dit is bij het Laatste Avondmaal in de bovenzaal. In vers 23 van Johannes 13 staat:

En een van Zijn discipelen, die Jezus liefhad, lag aan in de schoot van Jezus.

JOHANNES 13:23

Hij was eigenlijk dichter bij Jezus dan Petrus, want Petrus wilde Jezus iets vragen, maar in plaats daarvan vroeg hij deze discipel om het namens hem aan Jezus te vragen. Blijkbaar zat deze discipel vlak naast Jezus, en Petrus zat één plaats verderop. En dus fluisterde hij deze man in het oor: 'Vraag Jezus dit' — namelijk wie Hem zou verraden. Maar het punt is: de discipel die Jezus liefhad — degene die de schrijver van het boek is, degene aan wie Jezus vanaf het kruis de zorg voor Zijn moeder toevertrouwde — zat aan tafel in de bovenzaal.

Maar als je heel even naar Marcus kijkt — in Marcus 14:17, waar het over het Laatste Avondmaal gaat, staat er:

En toen het avond geworden was, kwam Hij met de twaalf.

MARCUS 14:17

Dat wil zeggen, Hij kwam naar de bovenzaal waar ze het Laatste Avondmaal hielden. Als je de context leest, blijkt dat Jezus het Laatste Avondmaal alleen met de twaalf hield. Toch was een van hen de discipel die Jezus liefhad. En Lazarus behoorde niet tot de twaalf. Dus moeten we zeggen dat de discipel die Jezus liefhad hoogstwaarschijnlijk een van de twaalf apostelen is.

Door uitsluiting weten we dat het niet Petrus is, want Petrus wordt in het Johannesevangelie apart als personage genoemd. Sterker nog, soms is de discipel die Jezus liefhad samen met Petrus dingen aan het doen. We kunnen waarschijnlijk afleiden dat, aangezien de discipel die Jezus liefhad ongenoemd blijft, hij niet een van de discipelen is wier namen elders in het verhaal daadwerkelijk voorkomen. Dat zou Petrus en Andreas uitsluiten, Filippus en Nathanaël, Thomas, Judas Iskariot, en die andere Judas die wat vreemd wordt aangeduid als Judas-niet-Iskariot — zoals ik ook wel aangeduid zou willen worden als ik Judas heette en een van de twaalf was: gewoon, Niet-Iskariot. Dat betekent dat 7 van de 12 bij naam genoemd worden, los van de discipel die Jezus liefhad. Dat betekent dat hij een van de 5 is wier namen daar niet voorkomen. Nu, hij kan niet Jakobus zijn, de broer van Johannes, want Jakobus stierf te vroeg om dit evangelie geschreven te hebben. Dit evangelie is niet geschreven in de eerste jaren na Pinksteren — niemand zou dat willen beweren — en Jakobus stierf vrij vroeg. Dus kunnen we Jakobus ook uitsluiten. Dat beperkt het tot 4. Nu was hij waarschijnlijk niet een van de echt onbekende discipelen zoals Simon de Zeloot of sommigen van deze mannen over wie we bijna niets weten. We houden dus maar 4 discipelen over die het zouden kunnen zijn, van wie Johannes er één is. De andere 3 zijn tamelijk onbeduidende mannen. Dus hoewel het een van de andere 3 zou kunnen zijn, is het idee dat het Johannes is een heel goede suggestie. En het is de overtuiging van de vroege kerk dat het Johannes was.

11

De band tussen Johannes en Petrus

Nog een reden om dit te denken, is dat deze discipel die Jezus liefhad op een aantal plaatsen nauw verbonden is met Petrus, zoals we weten dat Johannes dat was. Johannes en Petrus waren zakenpartners voordat ze discipelen van Jezus werden. En zelfs nadat ze discipelen waren geworden, deden ze dingen samen. Zelfs in het boek Handelingen vinden we Petrus en Johannes samen de tempel binnengaan, wanneer ze

de man genezen die daar kreupel is bij de Schone Poort. We zien Petrus en Johannes samen gearresteerd worden en terechtstaan voor het Sanhedrin, in Handelingen 4 en opnieuw in Handelingen 5. Johannes en Petrus zijn degenen die bij al deze gelegenheden in het boek Handelingen samen zijn, blijkbaar partners. En we vinden Petrus en de discipel die Jezus liefhad vrij nauw met elkaar verbonden in sommige van de verhalen hier in het Johannesevangelie.

In hoofdstuk 13, vers 24, staat dat Simon Petrus hem toen een teken gaf — hij bedoelt de discipel die Jezus liefhad — om te vragen over wie Hij het had. In hoofdstuk 20, de verzen 2 tot en met 10, lezen we dat toen het bericht bij de discipelen kwam dat Jezus' lichaam gestolen was, Maria Magdalena — in Johannes 20:2 staat er:

Daarom snelde zij terug en ging naar Simon Petrus en naar de andere discipel, die Jezus liefhad, en zei tegen hen: Ze hebben de Heere uit het graf weggenomen, en wij weten niet waar zij Hem neergelegd hebben.

JOHANNES 20:2

En dus renden die twee samen naar het graf. Ze werden er blijkbaar samen aangetroffen door Maria Magdalena. En dan, in hoofdstuk 21, hebben we natuurlijk Jezus die een tamelijk persoonlijk gesprek voert met Petrus over zijn toekomst. En de discipel die Jezus liefhad loopt daar ook in de buurt mee.

Petrus en deze discipel lijken in een aantal verbanden samen genoemd te worden. En zoals ik al zei, gingen Petrus en Johannes in het boek Handelingen daadwerkelijk nauw met elkaar om. En dat zou de balans enigszins doen doorslaan, als het gaat om een van de 4 apostelen die verder niet bij naam in het boek genoemd worden. En Johannes is één van hen. De andere 3 zijn heel onbeduidende mannen. We hebben geen enkel verslag van Petrus die nauw verbonden was met een van de anderen, behalve Johannes. Met andere woorden, we hebben heel goede reden om te denken dat het Johannes is.

12

Johannes als auteur van de Johannesbrieven

Sterker nog, heel weinig mensen twijfelen eraan dat dit evangelie geschreven is door dezelfde auteur die drie brieven schreef — de eerste, tweede en derde Johannes, zoals we ze noemen. Nu, die brieven zijn anoniem, dus Johannes' naam staat er niet op. Sterker nog, in 1 Johannes verwijst de auteur helemaal niet naar zichzelf bij naam. Hij gaat ervan uit dat zijn lezers weten wie er schrijft, en hij identificeert zichzelf niet eens. 2 en 3 Johannes, die duidelijk door dezelfde hand geschreven zijn — de inhoud en de stijl zijn precies hetzelfde — in 2 en 3 Johannes noemt hij zichzelf de oudste. Sommige mensen denken dat Johannes de apostel zichzelf geen oudste zou noemen. En daarom zeggen ze: aangezien duidelijk dezelfde man die drie brieven schreef en ook het Evangelie van Johannes schreef — waarom duidelijk? Lees ze gewoon, je kunt het bijna niet missen. De stijl, het vocabulaire, de thema's zijn allemaal — als het niet dezelfde auteur is, dan is iemand een ongelooflijke vervalser van stijl, een imitator. De traditie dat het hele evangelie en de drie brieven van Johannes van dezelfde man afkomstig zijn, is heel sterk en heel geloofwaardig.

Maar hij noemde zichzelf de oudste aan het begin van 2 Johannes en 3 Johannes. Zou een apostel zichzelf met zo'n titel aanduiden? De reden waarom die vraag gesteld wordt, is dat het woord oudste, hoewel het gewoon een oudere man kan betekenen, ook een soort technische term was geworden voor gemeenteleiders in de plaatselijke gemeenten. De apostelen stelden oudsten aan in de gemeenten om toezicht te houden op de gemeenten. Een oudste had een veel lagere gezagspositie dan een apostel. Dus als het de apostel Johannes was, waarom zou hij dan de schijnbaar bescheiden zelfaanduiding van oudste gebruiken?

Nou, voordat we dat uitsluiten, wil ik dat je kijkt naar de eerste brief van Petrus, hoofdstuk 5, vers 1. Deze auteur is niet anoniem. 1 Petrus begint met de auteur die zichzelf identificeert als Petrus, een apostel van Jezus Christus. Er zijn dus niet zoveel mensen die dat zouden kunnen zijn. Er is maar één Petrus geweest die ooit een apostel van Jezus Christus was. Dus het is die Petrus, en geen ander. Maar hij schrijft in 1 Petrus 5:1, en hij zegt: de oudsten die onder jullie zijn — daarmee bedoelt hij de plaatselijke gemeenteleiders —

De ouderlingen onder u roep ik ertoe op, als medeouderling en getuige van het lijden van Christus en deelgenoot van de heerlijkheid die geopenbaard zal worden:

1 PETRUS 5:1

Petrus is ongetwijfeld een apostel, en hij schaamt zich er niet voor om zichzelf een medeoudste te noemen wanneer hij schrijft aan deze plaatselijke gemeentefunctionarissen die zeker een lager gezag hadden dan hijzelf. Het maakte hem niet uit om te zeggen: ik ben net als jullie, ik ben ook een oudste. Dus als de apostel Petrus zichzelf zonder gêne een oudste kon noemen, dan zou de apostel Johannes dat ook gemakkelijk kunnen doen. Er is dus goede reden om te zeggen dat Johannes de auteur is.

13

Johannes als auteur van Openbaring

Nu is er nog een andere verbinding, namelijk dat de meeste christenen het erover eens zijn dat dezelfde man die dit evangelie en drie brieven schreef, ook het boek Openbaring geschreven heeft. De man die Openbaring schreef, identificeert zichzelf vier keer als iemand die Johannes heet.

Ik, Johannes, die ook uw broeder ben en deelgenoot in de verdrukking en in het Koninkrijk en in de volharding van Jezus Christus, was op het eiland genaamd Patmos, omwille van het Woord van God en het getuigenis van Jezus Christus.

OPENBARING 1:9

Johannes aan de zeven gemeenten die in Asia zijn: genade zij u en vrede, van Hem Die is en Die was en Die komt, en van de zeven Geesten, Die voor Zijn troon zijn,

OPENBARING 1:4

Vier keer wordt de auteur van Openbaring Johannes genoemd. Nu zegt hij niet de apostel Johannes. En er zijn inderdaad mensen die geloven dat het een andere Johannes was dan de apostel die Openbaring schreef. Sterker nog, er zijn veel geleerden die menen dat Openbaring niet geschreven is door dezelfde man die het evangelie en de brieven schreef die aan Johannes worden toegeschreven. Er zijn allerlei controverses. Maar de vroege kerk geloofde dat dezelfde Johannes al deze vijf boeken schreef: het evangelie, de drie brieven, en het boek Openbaring. Er is heel goede reden om dat te denken.

Het boek Openbaring bevat een behoorlijk aantal bijzondere termen die nergens anders in de Bijbel voorkomen, behalve in het Evangelie van Johannes en de brieven van Johannes. Nu is de Griekse stijl in Openbaring behoorlijk anders dan in de andere geschriften die aan Johannes worden toegeschreven. En dat is eigenlijk de belangrijkste reden waarom sommige mensen betwisten dat dezelfde man al die boeken geschreven kan hebben. De Griekse stijl van Openbaring is hakkelig en grammaticaal zwak. Openbaring is heel onidiomatisch. Het is een zwakke literaire productie. Sterker nog, sommige geleerden zeggen dat het de meest onliteraire productie is die tot ons gekomen is uit de oudheid. Het evangelie en de brieven van Johannes zijn echter heel literair — heel fraai Grieks. En het is eigenlijk alleen dat feit dat sommige geleerden ertoe gebracht heeft te geloven dat degene die Openbaring schreef, niet ook het evangelie en de brieven geschreven kan hebben. De Griekse stijl is te verschillend.

Maar als het evangelie en de brieven via een secretaris geschreven zijn — Johannes dicteerde en de secretaris schreef in goed Grieks op wat Johannes zei — dan zou dat dat bezwaar helemaal wegnemen. Het hakkelige Grieks van Openbaring zou dat van Johannes zelf kunnen zijn. Hij had geen amanuensis of secretaris bij zich op het eiland Patmos toen hij die visioenen zag. We zouden dus een voorbeeld kunnen hebben van Johannes' eigen literaire vaardigheden in het zwakke Grieks van Openbaring. En we zouden een voorbeeld kunnen hebben van de literaire vaardigheden van iemand anders in het evangelie en de brieven van Johannes, die Johannes gedicteerd zou kunnen hebben aan iemand die beter kon schrijven dan hijzelf. Dus daar zit geen probleem.

Het punt is dat Openbaring, zoals ik al zei, termen bevat die nergens anders voorkomen dan in Johannes' andere geschriften. Bijvoorbeeld, Jezus, die in het boek Openbaring geloof ik zevenentwintig keer het Lam wordt genoemd, wordt nergens anders in de Bijbel het Lam genoemd, behalve in het Evangelie naar Johannes, waar Johannes de Doper twee keer zegt:

14

Gedeelde termen in Openbaring en Johannes

De volgende dag zag Johannes Jezus naar zich toe komen en hij zei: Zie het Lam van God, Dat de zonde van de wereld wegneemt!

JOHANNES 1:29

Dat is dus één term. Jezus die het Woord wordt genoemd, komt voor in Openbaring hoofdstuk 19. De ruiter op het witte paard:

En Hij was bekleed met een in bloed gedoopt bovenkleed, en Zijn Naam luidt: Het Woord van God.

OPENBARING 19:13

Niemand in de Schrift noemt Jezus het Woord van God, behalve het Evangelie naar Johannes en de eerste brief van Johannes. Johannes 1 vers 1 en de openingswoorden van de brief van Johannes noemen Jezus het Woord. Openbaring doet dat ook, maar verder niemand.

Dit zijn maar een paar voorbeelden. Er is eigenlijk een hele lijst — zo'n, oh, waarschijnlijk minstens tien termen die in Openbaring voorkomen en die verder alleen in Johannes' geschriften te vinden zijn, wat op mij overkomt als een heel sterke verbinding van Johannes' ideeën die in al die boeken terug te vinden zijn. En daarom is de traditie dat de Johannes die Openbaring schreef — want de auteur noemt zichzelf Johannes — ook de apostel is die het Evangelie en de brieven van Johannes schreef. Als we nu weten dat de discipel van wie Jezus hield één van de twaalf is, en dat hij ook het boek Openbaring schreef en zichzelf Johannes noemde, dan brengt dat het toch wel terug tot één iemand. Er is maar één Johannes onder de discipelen. Er waren twee

Simons, en twee Judassen, en twee Jakobussen, maar er is maar één Johannes onder de twaalf. Dus ik denk dat de traditie dat Johannes het geschreven heeft, heel goed en heel goed onderbouwd is, op grond van het interne bewijs uit de verzameling geschriften die aan hem zijn toegeschreven.

15

Traditionele datering van het Evangelie

Ik probeer niet om over ieders hoofd heen te praten. Ik probeer deze dingen duidelijk te maken. Maar dit zijn het soort dingen waar geleerden over discussiëren, waarbij je misschien denkt: nou, dit interesseert mij niet zo. Nou, sommige mensen niet. Jammer dan. Want als je in staat bent om deze stof onder de knie te krijgen, kun je verstandig praten met mensen die twijfelaars zijn. Ik heb dat altijd nuttig gevonden. Het zou zelfs nuttig kunnen zijn voor de twijfelaar zelf. En daarom denk ik dat het goed is om enig besef te hebben van welke verkeerde dingen mensen horen, en waarom die verkeerd zijn.

Nu, hoe zit het met de datering? Men denkt traditioneel dat het geschreven is in de jaren tachtig of negentig van de eerste eeuw. Er is zelfs de mogelijkheid dat het geschreven is nadat het boek Openbaring geschreven werd. Niemand weet het. Niemand weet de exacte datum waarop welk geschrift van Johannes dan ook geschreven is, of zelfs van welk van de evangeliën dan ook. Er zijn geen ondubbelzinnige aanwijzingen, hoewel er op sommige plaatsen wel sterke aanwijzingen zijn. Maar de meeste geleerden geloven dat het Evangelie naar Johannes het laatste evangelie was dat geschreven werd, nadat Mattheüs, Marcus en Lucas al in omloop waren. En sommigen denken dat het tientallen jaren later geschreven is, met Johannes als de oudste nog levende apostel in de jaren negentig na Christus. Hijzelf zou dan in de negentig zijn geweest. Johannes is immers, volgens de kerktraditie, de enige apostel die behoorlijk oud is geworden. De anderen werden allemaal op jongere leeftijd als martelaar gedood, waarschijnlijk min of meer in de bloei van hun leven. Johannes stierf niet als martelaar. Hij is de enige apostel bij wie dat niet gebeurde, maar hij was er wel toe bereid. De traditie van de vroege kerk is dat hij ter dood veroordeeld werd vanwege zijn geloof, en dat hij als executiemethode in kokende olie werd gedompeld, maar dat het hem geen kwaad deed. En zijn vervolgers, gefrustreerd doordat ze hem op die manier niet konden doden, verbanden hem naar Patmos, waar

hij was toen hij het boek Openbaring schreef. Maar in zijn latere jaren liet een latere keizer, Nerva, hem vrij van Patmos. En hij bracht zijn laatste jaren als oude man door in de stad Efeze. Men gelooft dat Johannes in zijn latere jaren heel sterk verbonden was met de stad Efeze, en dat hij daar vredig gestorven is, en dat zijn graf daar was. Zo luidt de kerktraditie. Dus van alle apostelen is hij de enige die niet een of andere afschuwelijke, gruwelijke marteldood stierf. Toch is het niet zijn schuld dat hij niet stierf. Hij werd namelijk wel degelijk onderworpen aan wat eigenlijk zijn dood had moeten zijn, maar hij werd op bovennatuurlijke wijze bewaard.

Is dat verhaal waar? Niemand weet het. Het is een vroege overlevering. Blijkbaar werd het geloofd door christenen in de tweede eeuw. En er is een vergelijkbaar geval bekend uit de volgende generatie, want Johannes' discipel Polycarpus werd als oude man in Smyrna ter dood veroordeeld door verbranding op de brandstapel. De getuigen daar zeggen dat de vlammen hem niet raakten. Ze bouwden een vuur om hem heen. Hij stond bij de paal, en de vlammen sloegen om hem heen omhoog, en hij zong gewoon lofliederen, onaangedaan door de vlammen. En tot grote frustratie van zijn vervolgers — er was een heel publiek — stond hij in de arena om als martelaar te sterven, en iedereen was overstuurd omdat hij niet verbrandde. Hij was onbrandbaar. Dus een van de soldaten stak hem neer met een speer, en zijn bloed stroomde eruit. Hij stierf. Hij bloedde dood. Maar het bloed doofde het vuur. Dit is een tamelijk goed gedocumenteerd verhaal uit zijn eigen gemeente. Hij was bisschop van Smyrna, en zijn eigen gemeente heeft bewaard wat wij het Martelaarschap van Polycarpus noemen, een document dat nog steeds te lezen is, uit hun eigen hand — een heel vroeg kerkelijk document. Polycarpus was een discipel van Johannes, en God liet niet toe dat de vlammen hem verteerden. Het is heel goed mogelijk dat Johannes in kokende olie werd gedompeld en dat God ook toen niet toeliet dat het hem kwaad deed. We weten het niet. Maar de overlevering is dat Johannes negentig jaar oud werd en stierf tegen het einde van de jaren negentig, en dat het Evangelie van Johannes en het boek Openbaring heel laat geschreven zijn.

16

Werd Openbaring vóór het Evangelie geschreven?

Er is zelfs reden om te geloven dat Openbaring eerder geschreven is dan het Evangelie van Johannes. De voornaamste reden die ik daarvoor heb, en ik geloof dit inderdaad, is dat we weten dat het Evangelie van Johannes begint met Jezus aan te duiden als het Woord. Waar haalde Johannes het idee vandaan om Hem zo te noemen? Nou, natuurlijk zou hij het door directe inspiratie ontvangen kunnen hebben — en dat is natuurlijk ook precies wat er gebeurde. In het boek Openbaring zag hij een visioen van Jezus, en het werd hem geopenbaard dat Zijn naam het Woord van God werd genoemd. Nu is Johannes de enige schrijver van de Bijbel die vermeldt dat Jezus het Woord van God is. Het zou een behoorlijk toeval zijn als hij het Evangelie van Johannes al had geschreven en, vanuit zijn eigen inzicht of openbaring, Jezus het Woord van God had genoemd. Dan zou hij pas later een visioen van God hebben gekregen en ontdekt hebben: oh ja, Hij wordt daar het Woord van God genoemd. Voor mij is het waarschijnlijker dat het zien van het visioen van Christus, waarin Hij het Woord van God wordt genoemd, de schrijver dit liet inzien: Jezus is het Woord van God. Daarna schreef hij het Evangelie van Johannes en begon met dat idee — het Woord was in het begin, en Hij is het Woord dat vlees is geworden. Dat is geen absoluut bewijs, maar naar mijn mening zou dat suggereren dat de openbaring aan Johannes werd gegeven voordat hij zijn evangelie schreef, wat zou betekenen dat het Evangelie van Johannes en de brieven van Johannes de laatst geschreven boeken van het Nieuwe Testament zijn. Maar niemand weet wat hun exacte datum is, en de overlevering wijst op de jaren tachtig of negentig. Dat is de conservatieve overlevering. Liberalen willen het een stuk later plaatsen.

17

Bethesda en de betrouwbaarheid van herinneringen

Ik was vandaag iets aan het lezen dat mij deed denken dat Johannes zelfs aanzienlijk vroeger geschreven zou kunnen zijn dan dat. De reden staat in Johannes hoofdstuk 5, verzen 1 en 2 — daar vond ik het. Er staat:

Hierna was er een feest van de Joden en Jezus ging naar Jeruzalem. En er is in Jeruzalem bij de Schaapspoort een badwater, dat in het Hebreeuws Bethesda wordt genoemd, met vijf zuilengangen.

JOHANNES 5:1-2

Waarom is dit nu belangrijk? De schrijver zegt dat deze locatie met deze zuilengangen enzovoort zich in Jeruzalem bevindt. Hij spreekt alsof die plek er nog steeds is. Hij vertelt het verhaal over het algemeen in de verleden tijd, maar als toelichting zegt hij: "er is in Jeruzalem." Hij zegt niet dat er was. Nu, de stad Jeruzalem werd verwoest in het jaar 70 na Christus. Ze werd tot de grond toe afgebrand. Er was geen Vijver van Siloam meer. Er waren geen vijf zuilengangen van Salomo meer. Deze dingen die hier beschreven worden, waren er niet meer na het jaar 70. En toch spreekt de schrijver alsof ze er nog zijn op het moment van schrijven. En ik denk niet dat dit gewoon een manier van spreken is, want voor de rest gebruikt hij de verleden tijd. Hij had makkelijk kunnen zeggen: "er was een feest en er was in Jeruzalem bij de Schaapspoort een vijver", alsof hij schrijft na de verwoesting van Jeruzalem, maar zich herinnert dat er in die dagen een vijver was. Maar in plaats daarvan zegt hij "er is", alsof het er op het moment dat hij schrijft nog steeds is. Als dat is wat hij wil overbrengen, dan schreef hij vóór het jaar 70. En er zijn enkele geleerden die geloven dat alle boeken van het Nieuwe Testament vóór het jaar 70 geschreven zijn — Openbaring, Johannes, en andere, allemaal geschreven vóór het jaar 70. Misschien maakt dat jou niet zoveel uit. Voor mij is dat interessant, omdat het de geschriften stevig binnen de generatie plaatst van hen die Jezus gekend hebben.

Nu wil ik dit zeggen. Deze vraag is je misschien al eens te binnen geschoten, of je hebt dit bezwaar misschien wel eens gehoord. Mensen zeggen soms: als de evangeliën — zelfs het vroegste van de evangeliën — pas 20 of 30 jaar nadat Jezus stierf en naar de hemel ging zijn opgeschreven, hoe kunnen we dan verwachten dat de verhalen nog nauwkeurig zijn als ze pas 30 jaar later zijn opgetekend? Alleen een jong iemand zou dat kunnen vragen. Iedereen van 50, 60 jaar of ouder kan zich gemakkelijk levendig dingen herinneren die 30 of 40 jaar geleden gebeurden. Ik kan me dingen herinneren die gebeurden toen ik drie jaar oud was. Dat is 55 jaar geleden. En als je het wilt hebben over dingen die mij na aan het hart liggen, zoals de geboorte van mijn kinderen, dan herinner ik me expliciet alles wat er gebeurde in de nacht dat mijn dochter werd geboren, 38 jaar geleden. Ik herinner me daar heel veel van. Praat met iemand die 50 jaar getrouwd is en vraag hem hoe hij zijn vrouw heeft ontmoet — hij herinnert het zich. Het is niet moeilijk om je 30 jaar lang dingen te herinneren als het belangrijke dingen zijn. En eerlijk gezegd waren de dingen die ik me herinner van meer dan 30 jaar geleden niet zo gedenkwaardig als de dingen die de discipelen hebben opgetekend — wat zij Jezus zagen doen. Ik denk niet dat ik die dingen zou kunnen vergeten, en ik verwacht ook niet dat zij dat zouden kunnen.

Het feit dat er een paar decennia verstreken tussen de gebeurtenissen en het vertellen ervan, is geen probleem. Stel dat ik tegen mijn ouders, die nu in de tachtig zijn, zou zeggen: 'Zouden jullie, voordat jullie sterven, alseblieft opschrijven hoe jullie elkaar hebben ontmoet, hoe jullie verkering hadden, hoe jullie bruiloft verliep, enzovoort?' Als zij dat zouden opschrijven, dan zou ik erop vertrouwen dat het in essentie nauwkeurig was, ook al was het meer dan 60 jaar geleden. Ik denk niet dat ze het zouden vergeten. En dus, als jij bij Jezus was geweest en had gehoord en gezien wat zij zagen, denk ik niet dat je het zou vergeten, zelfs niet als je heel, heel oud bent en het gebeurde toen je jong was.

18

Vroege datering en betrouwbare evangeliën

Dus als alle evangeliën vóór het jaar 70 na Christus zijn geschreven, wat een reële mogelijkheid is, dan liggen ze heel dicht bij de tijd van Jezus — 40 jaar of minder na de kruisiging. En natuurlijk, als Johannes het laatste evangelie was dat geschreven werd, zoals vrijwel alle geleerden het erover eens zijn, dan zijn de andere evangeliën

misschien aanzienlijk eerder geschreven dan dat. Er is sterk bewijs dat Lucas vóór het jaar 60 na Christus geschreven is. En zowel Marcus als Mattheüs staan erom bekend eerder dan Lucas geschreven te zijn. We hebben dus heel vroeg getuigenis over het verhaal van Jezus, van mensen die er echt bij waren.

Ondanks wat critici ook mogen beweren, zul je merken dat mensen over het algemeen proberen te verspreiden dat de evangeliën geen betrouwbare geschiedenis zijn. Je hoeft geen Bijbelgeleerde te zijn om dat te zien — je hoeft alleen maar populaire films te bekijken zoals *The Da Vinci Code*. Mensen beweren dat de evangeliën niet zijn geschreven door iemand die Jezus kende, dat ze niet eens in de eerste eeuw zijn geschreven, en dat de gnostische evangeliën — die niet in onze Bijbel staan en daaruit zijn uitgesloten — op de een of andere manier net zulke goede verslagen waren, maar om politieke redenen door Constantijn zijn uitgesloten. Dit alles, bla bla bla — niets daarvan is waar. Constantijn had niets te maken met de beslissing welke evangeliën in de Bijbel kwamen. Dat is besloten minstens 150 jaar voordat hij geboren werd.

Irenaeus noemde in het jaar 170 Mattheüs, Marcus, Lucas en Johannes als, zo zei hij, de enige vier evangeliën die door alle kerken over de hele wereld werden aanvaard. Dat is in het jaar 170 na Christus. De vier evangeliën die wij hebben, waren toen al de enige evangeliën die de kerk erkende. Constantijn werd pas 150 jaar later geboren en had dus geen enkele invloed op die beslissing. We hebben dus zeker geen invloed van Constantijn bij de beslissing welke evangeliën authentiek zijn.

En de evangeliën die zijn uitgesloten, zijn evangeliën waarmee zelfs de kerkvaders bekend waren, en zij schreven erover. Ze schreven over de gnostische evangeliën en zeiden dat het gnostische ketters waren. Het gnosticisme was een ketterij, waar we later meer over zullen zeggen, omdat het te maken heeft met het doel waarmee het evangelie van Johannes geschreven is, want in zekere zin lijkt het evangelie van Johannes een weerlegging van het gnosticisme te zijn. Maar hoe dan ook, traditioneel werd het door Johannes geschreven, ruim binnen de eerste eeuw, en het is heel goed mogelijk — aanwijzingen kunnen erop wijzen — dat het zelfs vóór het jaar 70 na Christus was. En dat zou betekenen dat alle andere evangeliën nog eerder waren, behoorlijk vroeg dus. Wat betreft de betrouwbaarheid ervan: alleen al door het als verhaal te lezen — natuurlijk, wanneer je de evangeliën leest, beweren ze duidelijk een verhaal te vertellen waarvan ze zeggen dat het waar is. Is dat ook zo? Heeft het de kenmerken van een waar verhaal, of heeft het meer de kenmerken van een verzonnen verhaal, een mythe, of fictie? Wel, veel geleerden vinden — en ik ben geen geleerde,

maar ik vind het ook, terwijl ik het lees, gewoon om er een gevoel bij te krijgen — dat het op veel manieren een gevoel van werkelijkheid heeft dat moeilijk te fabriceren zou zijn als je het verhaal veel later uit je fantasie zou verzinnen.

19

Karaktertekening als bewijs van authenticiteit

Om te beginnen zijn de personages erin heel duidelijk van elkaar te onderscheiden qua persoonlijkheid en dergelijke. Je ziet een consistente karaktertekening van mensen, niet alleen binnen het boek zelf, maar ook in vergelijking met andere evangeliën die vermoedelijk onafhankelijk hiervan geschreven zijn. Je zou kunnen stellen dat de verschillen tussen dit evangelie en de andere evangeliën betekenen dat Johannes niet echt goed bekend was met de andere Evangeliën. En toch zijn de weergaven van mensen zoals Maria en Martha in het verhaal van Lazarus heel, heel erg dezelfde twee vrouwen als die je in Lucas tegenkomt. Maria, degene die aan Jezus' voeten zat, en Martha, degene die diende, in Lucas. Diezelfde twee vrouwen staan in Johannes, en ze hebben dezelfde persoonlijkheden. Ze hebben dezelfde kenmerken. Het waren echte mensen, en het verhaal wordt verteld door iemand die hen blijkbaar kende, want de nuances van de beschrijving en dergelijke zijn zo levendig. De gesprekken die ze voerden—iemand was erbij en kende deze mensen en kon hen beschrijven.

Zelfs Nikodemus, die verder nergens buiten het evangelie van Johannes bekend is, wordt drie keer genoemd in het evangelie van Johannes. Hij is een soort verlegen maar leerbare man die uiteindelijk een discipel van Jezus wordt, maar niet echt een uitgesproken discipel. Hij komt 's nachts naar Jezus in hoofdstuk 3. Hij komt nogal schuchter voor Jezus op in Johannes hoofdstuk 7, krijgt daar een berisping, en trekt zich dan een beetje terug. En dan begraven hij en Jozef van Arimathea, in hoofdstuk 19, samen het lichaam van Jezus, ook nog eens enigszins onder dekking van de duisternis.

De karaktertekening is heel beeldend, heel realistisch. Het gesprek van de Samaritaanse vrouw met Jezus, de man die blind geboren was en zijn gesprekken met zijn ondervragers en zijn ouders—er zit gewoon een authentieke klank in deze verhalen, alsof dit echte personen zijn, tenzij iemand die een heel goede romanschrijver was, beter dan gemiddeld, een fictief verhaal in elkaar heeft gezet en

geprobeerd heeft deze mensen realistisch te laten overkomen. Maar hoe ze het dan voor elkaar hebben gekregen om hen op dezelfde manier te laten overkomen als in de andere Evangelien—het is gewoon eenvoudiger om te verklaren dat dit werkelijk ware verhalen waren. Deze mensen waren echt bekend bij de auteurs, en ze worden beschreven door mensen die met hen vertrouwd waren.

20

Ooggetuigendetails in het Evangelie

Ook herinnerde de auteur zich onbeduidende details, zoals een ooggetuige dat zou doen, maar waar de meeste mensen niet aan zouden denken. Bijvoorbeeld, bij het veranderen van water in wijn staat er dat er zes stenen watervaten van de Joden waren, in hoofdstuk 2, vers 6, en er wordt verteld hoeveel ze bevatten: ongeveer vijfenzeventig tot honderdtien liter elk. Het doet voor het verhaal niet ter zake hoeveel ze bevatten of hoeveel het er waren, want we weten niet hoeveel gasten er waren, hoeveel wijn er nodig was, maar degene die het schreef, herinnert zich hun grootte, hun aantal, en dat het speciaal ceremoniële watervaten voor reiniging waren, zoals de Joden gebruikten. De details die gegeven worden, zijn zoals die van iemand die het zich herinnert.

Bij de spijziging van de vijfduizend—hij zegt specifiek dat het gerstebroden waren. Het waren niet zomaar broden, het waren gerstebroden. Een onnodig detail, maar hij herinnerde het zich omdat hij erbij was. Toen de discipelen het meer overroelden en het niet afkregen, en Jezus naar hen toe kwam lopen over het water, staat er dat ze ongeveer drie of vier mijl geroeid hadden. Hij herinnerde zich hoe ver ze van het land waren toen Jezus kwam aanlopen, en hij kon het schatten. Hij kon het niet helemaal precies zeggen, hij wist niet zeker of het drie of vier was, maar het was zoiets als drie of vier mijl. Precies zoals iemand die er echt bij was het zou zeggen. Als iemand het zou verzinnen, zou hij gewoon een getal kunnen geven—ze waren drie mijl of vier mijl. Maar het wordt verteld zoals iemand het echt zou vertellen als hij er getuige van was geweest.

In hoofdstuk 12, vers 3, waar Maria de zalf over Jezus' voeten uitgoot en die met haar haar afdroogde, zegt de auteur:

Maria dan nam een pond zuivere narduszalf van zeer grote waarde, zalfde de voeten van Jezus en droogde Zijn voeten met haar haren af; en het huis werd vervuld met de geur van de zalf.

JOHANNES 12:3

Dat bleef hangen als een herinnering van iemand die het zich herinnert. Het is niet belangrijk—het belangrijke is dat deze vrouw Jezus zalfde voor Zijn begrafenis. Maar de auteur zegt dat die geur gewoon het hele huis vulde, alsof hij het zich nog steeds kon herinneren, alsof hij er nog steeds was.

Hij vermeldt dat er vier soldaten bij het kruis stonden, in plaats van gewoon "soldaten" zoals de andere Evangeliën vermelden. Hij weet ook het gewicht van de mirre en aloë die Nikodemus en Jozef van Arimathea meebrachten om het lichaam van Jezus te balsemen—er was ongeveer honderd pond mirre en aloë die ze gebruikten. Dus je hebt dit soort details, onbeduidend—je zou die cijfers niet hoeven te weten, je zou die details niet hoeven te weten. Het is gewoon het soort dingen dat, wanneer iemand een verhaal aan zijn vrienden vertelt, precies het soort details is dat hij zich zou herinneren, zonder er ook maar bij stil te staan dat het onbeduidend was. Het maakt gewoon deel uit van zijn levendige herinnering.

21

Geografisch bewijs voor vroege datering

Misschien nog belangrijker is dit.

Wie het ook geschreven heeft, was heel goed bekend met de geografie van Palestina. Dit is belangrijk voor het idee dat het geschreven is vóór 70 na Christus, of in ieder geval dat de auteur vóór 70 na Christus in Palestina heeft gewoond. Het kan later geschreven zijn, maar hij was bekend met Israël van vóór 70 na Christus. Dit zou niet waar zijn als het boek bijvoorbeeld een theologisch product was van de gemeente van Efeze in de tweede eeuw, waar het boek van oudsher vandaan zou komen. Johannes was aan het einde van zijn leven in Efeze. Maar als de gemeente van Efeze het gewoon had voortgebracht als een soort fictie, als een theologisch traktaat over Jezus, zoals de liberalen graag willen beweren, dan zouden deze mensen niet bekend zijn geweest met de details van Palestina van vóór 70 na Christus, omdat Palestina door de oorlog

verwoest en vernietigd was. En de details die de auteur zich herinnert, zijn zeker die van een man die in Palestina heeft gewoond, of er in ieder geval buitengewoon goed mee bekend was.

Zo wist hij bijvoorbeeld dat er twee plaatsen waren die Bethanië heetten. Na 70 na Christus was dat niet meer zo. In hoofdstuk 1, vers 28, hebben de King James en de New King James het woord Bethabara staan, maar de Alexandrijnse tekst zegt Bethanië. De New King James zegt Bethabara, maar de Alexandrijnse tekst, die door de meeste moderne vertalingen wordt gevolgd, zegt:

Dit gebeurde in Bethanië, aan de overkant van de Jordaan, waar Johannes doopte.

JOHANNES 1:28

Vorbij de Jordaan ligt niet eens in Palestina; dat is in Transjordanië. Maar het Bethanië waar Jezus Zijn laatste week voor Zijn dood doorbracht, lag twee mijl buiten Jeruzalem. Er waren twee plaatsen die Bethanië heetten, en de auteur kende ze allebei: hij kende het Bethanië voorbij de Jordaan, en hij kende het Bethanië twee mijl buiten Jeruzalem. Na 70 na Christus zou dat niet duidelijk zijn geweest, omdat het Bethanië buiten Jeruzalem er niet meer was. Iemand moest daadwerkelijk in het gebied gewoond hebben, of het gebied goed kennen, om naar deze dingen te kunnen verwijzen.

De locatie van de Samaritaanse aanbidding: in Johannes hoofdstuk 4, vers 20, wordt vermeld dat de Samaritanen op de berg Gerizim aanbaden, en de Joden in Jeruzalem. Beide heiligdommen werden in 70 na Christus verwoest. Iemand die in de volgende eeuw leefde, zou waarschijnlijk niet geweten hebben van de Samaritanen en hun alternatieve heiligdom. Hij noemt Sychar, bij Sichem, als de stad waar Jezus de vrouw bij de put ontmoette. Die stad bestond niet meer na 70 na Christus.

Er wordt melding gemaakt van de Schaapspoort, de vijver van Bethesda, en de vijf zuilengangen, in hoofdstuk 5, vers 2, waar we eerder naar gekeken hebben. Die waren er na 70 na Christus niet meer, maar de auteur kende ze, en kende ze tot in detail. De vijver van Siloam was er na 70 na Christus niet meer, maar de auteur kende hem — Jezus deed modder op de ogen van de man en zei:

en Hij zei tegen hem: Ga heen, was u in het badwater Siloam (wat vertaald wordt met : Uitgezonden). Hij dan ging weg en waste zich en kwam ziende terug .

JOHANNES 9:7

De zuilengang van Salomo, een deel van de tempel, zou niemand bekend zijn geweest die de tempel niet vóór de verwoesting had gezien. De beek Kidron is een heel klein beekje aan de rand van de stad Jeruzalem, waar waarschijnlijk niet veel over gesproken zou worden, behalve door mensen die er woonden — mensen van buiten het land zouden er waarschijnlijk niet mee bekend zijn geweest. De verharding die Gabbatha wordt genoemd, is ook weer een deel van het tempelcomplex.

En Golgotha, wat op een schedel lijkt — deze heuvel waarop Jezus gekruisigd werd, ziet er inderdaad uit als een schedel, als je in Jeruzalem bent geweest. Misschien heb je het gezien. Als je foto's hebt gezien die op het juiste moment van de dag zijn genomen, met de schaduwen precies goed, dan ziet het er letterlijk uit als een schedel. En Golgotha betekent de plaats van de schedel. De auteur wist dat Jezus gekruisigd werd op een berg die de plaats van de schedel werd genoemd. Als hij nooit in Jeruzalem was geweest, zou hij dat plaatselijke detail niet geweten hebben — dat er een berg in Jeruzalem is die zo genoemd wordt omdat hij eruitziet als een schedel.

De auteur is dus bekend met de Palestijnse geografie.

22

Tegenargument: Johannes' gebrek aan scholing

Hoe beargumenteren de liberalen hun verzet tegen het traditionele auteurschap en de traditionele datering? Ze zeggen dat Johannes niet geletterd genoeg was om zulk goed Grieks te schrijven. Hij wordt in Handelingen hoofdstuk 4 een ongeschoolde man genoemd. Er staat dat het Sanhedrin naar Petrus en Johannes keek en opmerkte dat het ongeletterde, ongeschoolde, onopgeleide mannen waren. Zoals ik al zei, hij kan een secretaris hebben gehad die dit materiaal opschreef. Misschien lezen we niet Johannes' eigen literaire stijl; misschien lezen we de literaire stijl van iemand anders,

terwijl hij het verhaal aan hen dicteerde. Het verhaal is nog steeds goed. Het verhaal is nog steeds gezaghebbend. Maar het zou niet nodig zijn geweest dat Johannes het met zijn eigen hand geschreven had.

Veel van de boeken van het Nieuwe Testament zijn niet door de hand van de auteur zelf geschreven, waaronder de brief aan de Romeinen. Wie schreef de brief aan de Romeinen? Er staat dat Paulus de auteur is. Maar wanneer je hoofdstuk 16 leest, en Paulus is aan het afsluiten met: groet die-en-die, en groet die-en-die, en groet die-en-die, dan heeft Paulus blijkbaar even adem gehaald, of is hij water gaan drinken, of heeft hij iets anders gedaan. En dan zie je dit vers:

Ik, Tertius, die de brief geschreven heb, groet u in de Heere.

ROMEINEN 16:22

Wie is Tertius? Hij schreef de brief. Ik dacht dat het Paulus' brief was. Dat was het ook — hij dicteerde hem aan iemand die Tertius heette. Toen Paulus een toiletpauze nam, besloot Tertius: ik ga hem ook groeten. Paulus zei: groet die-en-die, groet die-en-die, groet die-en-die, en dan zegt Tertius: en ik groet u ook.

— de eigenlijke schrijver die de brief voor Paulus opschreef, noemt zichzelf bij naam. En Petrus schreef de eerste Petrusbrief — hij schreef hem door de hand van iemand die Silvanus heette. Zoals hij zegt in het laatste vers van 1 Petrus hoofdstuk 5:

Met de hulp van Silvanus, die voor u, naar ik meen, een trouwe broeder is, heb ik met weinig woorden geschreven, u aangespoord en betuigd dat dit de ware genade van God is, waarin u staat.

1 PETRUS 5:12

Het was in die tijd dus heel gebruikelijk dat mensen iemand anders hun verhalen lieten opschrijven en hun gedikteerde correspondentie. Dus het feit dat Johannes misschien niet geletterd genoeg was om het te schrijven, zou waar kunnen zijn. Dat zou niets veranderen aan het feit dat Johannes in wezen degene is die het gezag draagt en als auteur geldt.

Bovendien, toen er gezegd werd dat hij een ongeschoolde man was, was dat in het jaar 30 na Christus. Als dit rond het jaar 70 na Christus geschreven is, dan zijn dat veertig jaar. Hij zou in de tussentijd veel beter Grieks hebben kunnen leren schrijven. Dus het is niet echt een sterk argument.

23

Kende Johannes Jeruzalem en de hogepriester?

Ze zeggen dat een Galileeër zoals Johannes, omdat hij een visser uit Galilea was, niet vertrouwd zou zijn geweest met Jeruzalem. Het is duidelijk dat de auteur heel goed bekend was met Jeruzalem. Maar wie zegt dat hij dat niet zou zijn? De Joden gingen vanuit de hele wereld drie keer per jaar naar Jeruzalem, vanaf hun kindertijd, en verbleven daar een week, drie keer per jaar. Als je ergens op vakantie gaat, telkens een week, drie keer per jaar, vanaf je kindertijd tot in je volwassen leven, dan ken je die plek, tegen de tijd dat je vijftientig bent, als een tweede thuis. Dit is dus een heel zwak argument tegen Johannes: dat hij een Galileeër was en Jeruzalem niet zo goed zou kennen als de anderen. Wie zegt dat? Het volgt niet logisch. Het is geen zinnig argument.

Ze zeggen dat een visser de familie van de hogepriester niet zou kennen. Dit komt omdat er in hoofdstuk 18 staat dat de discipel die Jezus liefhad, goed bekend was bij de familie van de hogepriester. En het lijkt inderdaad vreemd dat een aristocratische familie zoals die van de hogepriester bekend zou zijn met een eenvoudige visser uit Galilea. Dit klinkt misschien als het sterkste argument tegen Johannes als auteur. Het is echter moeilijk te weten hoe een van de volgelingen van Jezus, van wie de meesten eenvoudige mensen waren, bekend zou zijn geweest met de familie van de hogepriester. We weten niet hoe groot de sociale kring van de hogepriester was.

Dit weten we wel: Johannes en zijn broer Jakobus waren neven van Jezus. De manier waarop we dat uitzoeken is ingewikkeld — dat kan ik je een andere keer laten zien — maar je moet passages uit drie verschillende evangeliën met elkaar vergelijken. De moeder van Johannes en Jakobus was Salome, en zij was de zus van Maria, de moeder van Jezus. Dus Jezus en deze twee discipelen waren volle neven. Nu weten we dat de moeder van Jezus verwant was aan een vrouw die Elizabet heette, die getrouwd was in een priesterlijke familie, want de ouders van Johannes de Doper waren priesters.

Tenminste, zijn vader was priester, en zijn vrouw was een dochter van Aäron. Bovendien waren ze van de priesterlijke stam en een priesterlijke orde. Dit waren dus verwanten van Jezus, en Johannes was ook een neef van Jezus. Hij was misschien zelfs nauwer verwant aan Elizabet — nou ja, het zou ongeveer hetzelfde zijn, denk ik, afhankelijk van wie zijn vader was.

Het punt is: een Galilese man van eenvoudige komaf zoals Jezus was in elk geval door huwelijk verbonden met een priesterlijke familie. En wie weet hoeveel priesters banden hadden met die familie. Het is gewoon niet onmogelijk dat een Galileeër, van welke rang dan ook, bekend zou zijn geraakt met een priesterlijke familie. Priesters woonden immers niet alleen in Jeruzalem, maar door heel Israëel, en konden overal in het land burens en vrienden hebben.

24

Zou Johannes zich 'geliefde discipel' noemen?

Dan is er nog het argument dat Johannes niet over zichzelf zou spreken als de discipel die Jezus liefhad. Nou, wie zou dat in vredesnaam wel doen? Wat een vreemde manier om over jezelf te spreken. Kun je je iemand voorstellen die naar zichzelf zou verwijzen als de discipel die Jezus liefhad? Ik kan me moeilijk voorstellen waarom iemand die term zou gebruiken. Maar Johannes zou dat net zo goed kunnen doen als wie dan ook. Hoe weten we dat hij niet het type persoon is dat dat zou doen? Ik weet niet precies wat voor type persoon dat wel zou doen, maar er is niets aan de term zelf dat het minder waarschijnlijk maakt dat Johannes hem van zichzelf gebruikte dan iemand anders.

Maar ze zeggen dat het geen erg nederige manier is om over jezelf te spreken — een apostel zou nederiger zijn dan dat. Nou, hoe nederig is het eigenlijk? Hij zei niet dat hij de speciale liefde van Jezus waard was. Hij zou zich kunnen hebben verwonderd over het feit dat Jezus hem liefhad. Hij zou het min of meer als iets zelfvernederends kunnen hebben bedoeld: stel je voor, stel je voor dat ik door Jezus word liefgehad. Dat vergroot misschien meer de liefde van Jezus dan de status van de schrijver. We weten niet precies welke toon de auteur in gedachten had toen hij zichzelf met die term aanduidde. Maar er is zeker geen reden om te geloven dat het niet Johannes geweest

kan zijn. Het was iemand, en het was iemand die dicht bij Jezus stond — zo dicht als een apostel, iemand naast Hem bij het Laatste Avondmaal. Als het Johannes niet was, wie dan wel?

25

Inhoudelijke verschillen met de synoptici

Laat me nog een paar dingen zeggen over de betrouwbaarheid. Ik noemde eerder al dat het qua inhoud verschilt van de synoptische evangeliën. Heel erg verschillend. Het heeft geen geboorteverhalen zoals Mattheüs en Lucas die hebben. Er is geen verhaal over de verzoeking van Jezus door de duivel, zoals alle Synoptici die hebben — Mattheüs, Marcus en Lucas hebben allemaal het verzoekingsverhaal van Jezus. Er zijn geen uitdrijvingen van demonen. Heel, heel prominent in de synoptische evangeliën is dat Jezus demonen uitdrijft. Niet één geval in het Evangelie van Johannes. Geen gelijkenissen. In de Synoptici sprak Jezus bijna nooit zonder een gelijkenis. Maar er is niet één gelijkenis in het Evangelie van Johannes, ondanks al het onderwijs van Jezus — tenzij je meetelt:

Ik ben de goede Herder; de goede herder geeft zijn leven voor de schapen.

JOHANNES 10:11

of

Ik ben de ware Wijnstok en Mijn Vader is de Wijngaardenier.

JOHANNES 15:1

Maar dat zijn geen echte gelijkenissen. Het zijn meer metaforen. Ze zijn anders. Het is niet echt wat je een gelijkenis zou noemen.

Maar er is geen Olijfbergrede. Wat is de Olijfbergrede eigenlijk? Die staat in Mattheüs 24, Marcus 13 en Lucas 21, maar nergens in Johannes. Het is de rede waarin Jezus de verwoesting van Jeruzalem voorspelde, en de tekenen, enzovoort. Maar sommige mensen denken dat Johannes op dat moment al het boek Openbaring had geschreven,

dat over hetzelfde onderwerp gaat. Waarom zou hij zijn document belasten met een verslag van de Olijfbergrede, als hij de langere versie al had gegeven in Openbaring? En bovendien hadden Mattheüs, Marcus en Lucas dat allemaal al behandeld.

Er is geen Laatste Avondmaal — dat wil zeggen, geen instelling van het lichaam en het bloed van Jezus in Johannes. De andere Synoptici laten Hem zeggen:

En Hij nam brood en nadat Hij gedankt had, brak Hij het en gaf het aan hen met de woorden: Dit is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt. Doe dat tot Mijn gedachtenis. Evenzo nam Hij ook de drinkbeker na het gebruiken van de maaltijd en zei: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed, dat voor u vergoten wordt.

LUCAS 22:19-20

Johannes wijdt vier hoofdstukken aan de bovenzaal — 13, 14, 15 en 16 — gewijd aan wat er die nacht gebeurde. Hij slaat de instelling van het Laatste Avondmaal gewoon over. Hij heeft dingen die de andere evangeliën niet vermelden, zoals de lange rede die Jezus aan Zijn discipelen gaf in de bovenzaal. Het bevat het voetwassen door Jezus. De andere evangeliën vermelden dat niet. Het is bijna alsof hij een boek schrijft over een ander verhaal. Hij neemt zelfs die belangrijke uitspraak niet op:

En terwijl zij aten, nam Jezus het brood en toen Hij het gezegend had, brak Hij het en gaf het aan de discipelen en Hij zei: Neem, eet, dit is Mijn lichaam. Hij nam ook de drinkbeker en nadat Hij gedankt had, gaf Hij hun die, en zei: Drink allen daaruit, want dit is Mijn bloed, het bloed van het nieuwe verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden.

MATTHEÛS 26:26-28

Hij slaat dat gewoon over. Het is zo anders. Het vermeldt zelfs de hemelvaart van Christus niet. Het vermeldt Zijn opstanding wel, maar niet Zijn hemelvaart naar de hemel. Dus dit zijn heel eigenaardige verschillen tussen Johannes en de andere evangeliën.

26

Johannes als aanvulling op de synoptici

Ook noemde ik al dat het vooral over Jeruzalem gaat, niet over Galilea. Het is een andere stijl van Zijn redevoeringen. Heel theologisch, heel zwaar materiaal in Zijn redevoeringen, in tegenstelling tot het eenvoudige, op boeren gerichte materiaal in de andere evangeliën. De reiniging van de tempel en de kruisiging worden allebei vermeld, maar op chronologisch verschillende plaatsen. De reiniging van de tempel staat bij Johannes aan het begin van de bediening van Jezus. In de andere evangeliën staat die aan het eind. Nu geloof ik persoonlijk dat er twee reinigingen zijn geweest, en dat ze allebei correct zijn. Er is een iets ander probleem, namelijk dat het Evangelie van Johannes de kruisiging van Jezus op het Pascha zelf lijkt te plaatsen, terwijl de Synoptici die vóór het Pascha plaatsen, de dag ervoor. Sommige van deze dingen moeten worden uitgezocht wanneer we het over de relevante passages hebben. Maar deze verschillen zijn er wel.

Voor het grootste deel, bijna helemaal, kunnen alle verschillen zo verklaard worden: als de andere evangeliën al algemeen bekend waren, dan hadden zij elkaars terrein al grotendeels bestreken. Waarom zou Johannes een vierde evangelie moeten schrijven dat hetzelfde terrein behandelt? Tegen de tijd dat hij een oude man was, was hij de laatst overlevende apostel. En hij zou natuurlijk persoonlijke herinneringen hebben, naast wat er al was opgetekend in de synoptische evangeliën. En zijn gemeenteleden zouden dat weten. Men denkt dat de oudsten van de gemeente in Efeze, waar Johannes zijn laatste jaren doorbracht, dachten: 'Johannes, je wordt oud — sterf niet zonder die herinneringen op te tekenen.' Want de Synoptici hadden veel dingen opgetekend, maar niet alles.

Wist je dat er in de evangeliën slechts 39 dagen uit het leven van Jezus zijn opgetekend? Van een bediening van drieënhalf jaar zijn er 39 verschillende dagen vastgelegd. Dat betekent dat er heel veel dagen niet zijn opgetekend, en dat er heel veel is gebeurd. Johannes wist veel van die dingen, en men gelooft dat Johannes zijn boek specifiek schreef om aan te vullen wat in de andere evangeliën was weggelaten. En dat is ook logisch, want hij richt zich op bediening op plaatsen waar de anderen niet over spreken. Hij geeft redevoeringen die de anderen niet vermelden. Hij laat zelfs het

Laatste Avondmaal weg. Hoe zou dat te rechtvaardigen zijn, tenzij hij zich ervan bewust was dat het al door de anderen behandeld was, en hij niet probeerde te herhalen wat zij al hadden gezegd?

De enige dingen die in alle evangeliën voorkomen, inclusief Johannes en de Synoptici, zijn de spijziging van de vijfduizend — dat is het enige wonder dat alle evangeliën vermelden — en natuurlijk de dood en opstanding van Jezus, die alle evangeliën vermelden. Afgezien daarvan is er geen overlap.

27

Jezus' vroege bediening en onderwijsstijl

Wat we nu wel leren uit het Evangelie van Johannes, is dat Jezus al behoorlijk wat bediening had gedaan voordat Johannes gevangengezet werd. De synoptische evangeliën beginnen hun verslag van Jezus' bediening op het moment dat Johannes gevangengezet werd. Ze beginnen wanneer Johannes gevangengezet wordt. Jezus kwam naar Galilea en predikte het evangelie van het Koninkrijk van God — zo beginnen de synoptici. Maar in Johannes hoofdstuk 3 lezen we:

want Johannes was nog niet in de gevangenis geworpen.

JOHANNES 3:24

Johannes registreert dus dingen van eerder, van vóór de gevangenzetting van Johannes, die door de synoptici worden weggelaten. Hij laat vroege dingen weg zoals de verzoeking van Jezus, maar hij neemt wel andere vroege dingen op: het gesprek met Nicodemus, de vroege tempelreiniging, het veranderen van water in wijn, de ontmoeting met de vrouw bij de bron. Deze worden niet genoemd in de andere evangeliën, hoewel ze plaatsvonden vóór de gebeurtenissen die in de synoptici worden opgetekend. En Jezus deed blijkbaar bediening op beide plaatsen, aangezien de synoptici zich richtten op wat Jezus in Galilea deed. Johannes wilde zich richten op de andere bediening die Jezus in Jeruzalem deed.

Maar hoe zit het dan met de verschillen in inhoud en stijl van Zijn toespraken? Echt heel ander materiaal. Wel, Jezus was veelzijdig. De toespraken van Jezus in Galilea waren grotendeels gericht tot boeren op de heuvels, ongeschoolde mensen. Hij kon

Zijn boodschap op hen afstemmen. Zijn gesprekken in Jeruzalem waren voornamelijk met de overpriesters en de Farizeeën en Zijn geleerde critici, en Hij kon zich moeiteloos op hun niveau verheffen om met hen te debatteren. Het zou niet verbazend moeten zijn dat één man zoveel genialiteit kon hebben dat hij tegelijkertijd kon spreken op het niveau van ongeschoolde mensen en op het niveau van de meest ontwikkelde mensen. C.S. Lewis deed dat. C.S. Lewis was een literatuurwetenschapper. Hij schreef studieboeken, en hij schreef ook kinderboeken, en hij schreef sciencefictionboeken. En hij schreef allerlei soorten boeken, theologische boeken. Eén man kan in heel veel verschillende stijlen schrijven als hij voldoende genialiteit heeft. En Jezus zou waarschijnlijker dan wie ook op dat gebied evenveel genialiteit hebben gehad.

Het lijkt erop dat de synoptici ons willen laten weten hoe Jezus tot de boeren in Galilea sprak, wat het grootste deel van Zijn bediening was. Maar Hij maakte veelvuldige reizen naar Jeruzalem waarover de synoptici ons weinig vertellen. Johannes vertelt ons daarover, en over de gesprekken die Hij daar met de geleerden had. We weten uit de synoptische evangeliën, in Lucas, dat Jezus, toen hij twaalf jaar oud was, de geleerden in verwarring kon brengen. We hebben geen verslag van wat Hij hun op die leeftijd van twaalf zei, maar we weten dat ze zich verwonderden over Zijn wijsheid en de manier waarop Hij tot hen sprak. In het Evangelie van Johannes krijgen we een klein voorbeeld van de manier waarop Hij als volwassene tot die mannen sprak, en het verbijsterde hen toen Hij dertig was net zoveel als toen Hij twaalf was.

Er is ook nog een ander punt dat ik wil aanstippen over Zijn onderwijsstijl. In Mattheüs en de parallelle passages in de synoptici staat een interessante uitspraak van Jezus aan het einde van Mattheüs 11. Sommigen zeggen dat de Jezus die in het Evangelie van Johannes wordt getoond, met zijn andere predikstijl, niet dezelfde persoon kan zijn als de Jezus in de synoptici. Maar zij struikelen hierover, want alle synoptici bevatten deze uitspraak van Jezus, en die klinkt eerder als iets uit het Evangelie van Johannes dan uit de synoptici. Zo luidt het in de versie van Mattheüs, Mattheüs 11:25:

28

Mattheüs 11:27: een Johanneïsche uitspraak

In die tijd antwoordde Jezus en zei: Ik dank U, Vader, Heere van de hemel en van de aarde, dat U deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, en ze aan jonge kinderen hebt geopenbaard.

MATTHEÛS 11:25

Kijk nu eens naar vers 27:

Alle dingen zijn Mij overgegeven door Mijn Vader; en niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon, en hij aan wie de Zoon het wil openbaren.

MATTHEÛS 11:27

Nu, ik weet niet hoe vertrouwd je bent met de vier evangeliën. Als je ze meerdere keren hebt gelezen, ben je je zeker bewust van hun sfeer en hun karakter. Dit vers, vooral vers 27, klinkt precies alsof het uit Johannes hoofdstuk 5 of Johannes hoofdstuk 8 is gehaald, of uit enkele van de andere plaatsen waar Jezus die vreemde dingen zegt. Niemand kent de Vader dan de Zoon. Niemand kent de Zoon dan de Vader. Dit soort spreken is waar het Evangelie van Johannes helemaal om draait. En de toespraken in Johannes zijn precies zo verwoord.

Wat dit ons vertelt, is dat hoewel de synoptici zich vooral richten op Jezus' andere onderwijsstijl tegenover de boeren, zelfs de synoptici getuigen van het feit dat Jezus soms op deze manier sprak. En het Evangelie van Johannes geeft ons veel meer voorbeelden van Hem die op deze manier spreekt. Maar het is dezelfde Jezus in alle evangeliën. Er is voldoende reden om dat te aanvaarden. Ik zal niet ingaan op al het andere dat ik van plan was te zeggen. Je kunt in de aantekeningen zien dat er meer is.

29

Zeven wonderen en zeven 'Ik ben'-uitspraken

Maar één ding kan ik niet onvermeld laten, en dat is: ik noemde al dat er niet veel wonderen in het Evangelie van Johannes staan, slechts zeven. Ze zijn echter zorgvuldig gekozen. Het zijn het wonder van het veranderen van water in wijn in hoofdstuk 2, de genezing van de zoon van de hoveling in hoofdstuk 4, de genezing van de zieke man bij de vijver van Bethesda in hoofdstuk 5, de spijziging van de vijfduizend in hoofdstuk 6, Jezus die op het water loopt, ook in hoofdstuk 6, de blindgeborene die genezen wordt in hoofdstuk 9, en de opwekking van Lazarus. Al deze gebeurtenissen vinden plaats in de eerste helft van het boek. Dat zijn de enige wonderen, naast natuurlijk Jezus' eigen opstanding, die worden opgetekend in de bediening van Jezus in Johannes.

Maar Johannes heeft ook zeven unieke uitspraken die je nergens anders in de evangeliën vindt, waarin Jezus begint met te zeggen: Ik ben.

Ik ben het Brood des levens.

JOHANNES 6:48

Jezus dan sprak opnieuw tot hen en zei: Ik ben het Licht der wereld; wie Mij volgt, zal beslist niet in de duisternis wandelen, maar zal het licht van het leven hebben.

JOHANNES 8:12

Ik ben de Deur; als iemand door Mij naar binnen gaat, zal hij behouden worden; en hij zal ingaan en uitgaan en weide vinden.

JOHANNES 10:9

Ik ben de goede Herder; de goede herder geeft zijn leven voor de schapen.

JOHANNES 10:11

Jezus zei tegen haar: Ik ben de Opstanding en het Leven; wie in Mij gelooft, zal leven, ook al was hij gestorven,

JOHANNES 11:25

Jezus zei tegen hem: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij.

JOHANNES 14:6

Ik ben de ware Wijnstok en Mijn Vader is de Wijngaardenier.

JOHANNES 15:1

Er zijn zeven keer dat Jezus zegt: Ik ben, en dan de rest van de zin invult.

30

Wonderen corresponderend met Ik ben-uitspraken

Nu heb ik bij geen enkele commentator gezien wat ik nu ga zeggen, maar het lijkt mij onvermijdelijk dat Johannes, die zorgvuldig koos wat hij zou opnemen en wat niet, evenveel wonderen gaf als uitspraken waarin Jezus zegt: Ik ben iets. En natuurlijk merken alle commentatoren op dat sommige daarvan met elkaar overeenkomen. Wat ik wil voorstellen, is dat elk van deze wonderen overeenkomt met een uitspraak. Dat wil zeggen: één wonder correspondeert met één uitspraak. Dat is niet vanzelfsprekend, maar in sommige gevallen is het dat wel. Toen Jezus bijvoorbeeld zei:

Jezus dan sprak opnieuw tot hen en zei: Ik ben het Licht der wereld; wie Mij volgt, zal beslist niet in de duisternis wandelen, maar zal het licht van het leven hebben.

JOHANNES 8:12

genas Hij daarna de blinde man. Zo zag de man die nog nooit licht had gezien voor het eerst licht.

Toen Jezus zei:

Ik ben het Brood des levens.

JOHANNES 6:48

was dat vlak nadat Hij de menigte met brood en vissen had gevoed. Er zijn dus wel een paar van dat soort gevallen. "Ik ben de Opstanding en het Leven", zei Hij vlak voordat Hij Lazarus uit de dood opwekte. Je ziet, er zijn drie of meer waarbij er een directe en duidelijke verbinding is. Maar bij sommige is het niet zo voor de hand liggend. Wat ik voorstel is dat ze in Johannes' gedachte allemaal opzettelijk overeenkomen met een van de wonderen. Johannes wil ons laten zien dat Jezus werkelijk was wat Hij beweerde te zijn — dingen die de andere evangeliën niet vermelden. Hij toont dat telkens aan door minstens één wonder op te nemen dat illustreert wie Jezus is. Hij is het licht van de wereld, en Hij illustreert dat met een wonder waarbij Hij een blinde man geneest. De andere evangeliën vertellen dat Jezus misschien een half dozijn blinde mannen geneest. Eén in Johannes is genoeg om het punt te illustreren. Jezus wekte in de synoptische evangeliën nog twee andere mensen uit de dood op, naast Lazarus. In Johannes wordt er maar één genoemd. Dat is genoeg. Jezus zei: "Ik ben de Opstanding en het Leven." Dat wordt aangetoond door het verhaal te geven van Hem die een dode man opwekt. De spijziging van de vijfduizend staat in alle evangeliën, maar alleen Johannes laat Jezus daarna zeggen: "Ik ben het Brood des levens."

31

Van Kana tot de opwekking van Lazarus

En hoe zit het met het eerste wonder, het water dat wijn wordt? Waarmee correspondeert dat? Dat correspondeert natuurlijk met: "Ik ben de ware Wijnstok." Dat is toch wat wijnstokken doen? Je giet er water op, en later krijg je er wijn uit. Dat is wat een wijnstok doet. Het is interessant dat dit wonder en deze uitspraak niet dicht bij elkaar staan. Sterker nog, de uitspraak is de laatste van alle genoemde uitspraken, en het wonder is het eerste van alle genoemde wonderen. Ze corresponderen dus niet in volgorde. Maar zeker, "Ik ben de ware wijnstok" wordt geïllustreerd door Zijn verandering van water in wijn. Zo bewees Hij dat Hij de ware wijnstok is.

De genezing van de zoon van de hoveling — ik weet het niet zeker, maar ik denk dat dat verband houdt met de Goede Herder. In de Schrift is het God, de Herder, die de gewonde schapen verbindt; Hij draagt ze en geneest ze. Vooral in Ezechiël hoofdstuk 34 zien we dat, en misschien ook in Psalm 23.

De zwakke man bij de vijver van de Schaapspoort — Jezus zei: "Ik ben de deur van de schaapskooi." Het is interessant dat de Schaapspoort de poort in Jeruzalem was waardoor de schapen naar binnen gingen voor het offer. Ze hadden verschillende poorten voor verschillende dingen, en de schapen gingen door een poort die de Schaapspoort werd genoemd. Daar genas Jezus de man die niet kon lopen. Johannes vermeldt specifiek dat het bij de Schaapspoort was, en vertelt later dat Hij zei: "Ik ben de poort", of de deur van de schaapskooi.

Hij voedde de vijfduizend en zei: "Ik ben het Brood des levens." Hij liep op het water en zei: "Ik ben de Weg." Een weg is een pad. Loop zoals Hij loopt. Ga Zijn weg. Hij is de weg. En Hij loopt zoals niemand anders kan, op het water. Wij hoeven niet letterlijk op water te lopen, maar we horen te lopen zoals Hij liep, wat kenmerkend is. Andere mensen lopen niet zoals Jezus liep. En Hij is degene wiens leven de weg is om dat te doen.

De man die blind geboren was, wordt gevolgd door — of voorafgegaan door — de uitspraak: "Ik ben het licht van de wereld." En ik noemde al dat de opwekking van Lazarus voorafgegaan wordt door de uitspraak: "Ik ben de opstanding en het leven." Je hebt dus deze zeven wonderen die, zo lijkt het mij, echt corresponderen met de zeven "Ik ben"-uitspraken van Jezus, die allemaal uniek zijn voor Johannes. Het enige in het lijstje dat ik zojuist noemde, is dat de spijziging van de vijfduizend ook in de synoptische evangeliën voorkomt. Maar de uitspraak die Hij maakt over het brood des levens komt daar niet voor. De andere zes wonderen komen zelfs helemaal niet in de synoptische evangeliën voor. Er is nauwelijks enige overlap. Het is heel duidelijk dat Johannes geschreven is als een aanvullend evangelie, kennelijk met de andere evangeliën in gedachten — bijna met het voornemen om niets te behandelen wat zij al behandelden, maar om de leemtes op te vullen die zij hadden laten liggen.

32

Doel van het Evangelie: Johannes 20:30-31

Het laatste wat ik zou willen zeggen, is dat Johannes ons vertelt waarom hij het Evangelie geschreven heeft. We zouden dit verder kunnen uitdiepen, maar laten we gewoon naar dit ene vers kijken, in Johannes hoofdstuk 20, de verzen 30 en 31. Hij zei:

Jezus nu heeft in aanwezigheid van Zijn discipelen nog wel veel andere tekenen gedaan, die niet beschreven zijn in dit boek,

JOHANNES 20:30

Veel daarvan staan in de synoptische evangeliën, en die staan niet in dit boek. Maar dat erkent hij. Hij beweert niet dat hij een volledig verslag heeft gegeven. Er is nog veel meer.

maar deze zijn beschreven, opdat u gelooft dat Jezus de Christus is, de Zoon van God, en opdat u, door te geloven, het leven zult hebben in Zijn Naam.

JOHANNES 20:31

Met andere woorden: ik heb deze paar opgetekend. Ik heb veel weggelaten, maar ik heb net genoeg opgetekend zodat je zou geloven wie Jezus werkelijk is —

Dit is dus een evangeliserend document, geschreven opdat de lezer leven mag hebben door tot geloof in Christus te komen. Dat doel wordt onderbouwd met een eerlijke selectie van Jezus' grote wonderen, die laten zien dat Hij niet alleen macht had, maar dat die macht getuigde van wie Hij is. Deze tekenen zijn opgetekend zodat je zou weten dat Hij de Christus is, de Zoon van God. Hij veranderde water in wijn zodat je zou weten dat Hij de ware wijnstok is. Hij voedde de menigte zodat je zou weten dat Hij het brood des levens is, enzovoort.

Johannes vertelt ons dus dat hij selectief is geweest, en dat die selectie opzettelijk was. Hij tekent het soort dingen op dat voor de lezer zal illustreren en aantonen dat Jezus iemand bijzonders is. Dat is iemand die specifiek zo beschreven wordt in dit Evangelie,

maar niet duidelijk in die termen in de andere evangeliën. Dus terwijl we het Evangelie van Johannes bestuderen, biedt het een unieke dienst, anders dan wat Mattheüs, Marcus en Lucas bieden. En dat is wat we in detail gaan doen.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Lucas 10:27
- Lucas 10:29
- Lucas 10:36
- Lucas 10:37
- Johannes 8:48
- Johannes 11:3
- Johannes 11:5
- Johannes 19:26-27
- Johannes 21:20
- Johannes 21:24
- Johannes 13:23
- Marcus 14:17
- Johannes 20:2
- 1 Petrus 5:1
- Openbaring 1:9
- Openbaring 1:4
- Johannes 1:29
- Openbaring 19:13
- Johannes 5:1-2
- Johannes 12:3
- Johannes 1:28
- Johannes 9:7
- Romeinen 16:22
- 1 Petrus 5:12
- Johannes 10:11
- Johannes 15:1
- Lucas 22:19-20

- Mattheüs 26:26-28
- Johannes 3:24
- Mattheüs 11:25
- Mattheüs 11:27
- Johannes 6:48
- Johannes 8:12
- Johannes 10:9
- Johannes 11:25
- Johannes 14:6
- Johannes 20:30
- Johannes 20:31

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.